

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2-40 "

Nrul de Duminecă

Pe un an . 5 Cor.
Pentru România și
America . . 10 Cor.

Nrul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
un 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRATIJA
Dez. Ferencz-Str. 20,
INSERȚIUNILE
se primesc la adresa
traile.
Mulțumite publice și Lee da-
schis costă fiecare gr 70 00.
Manuscrisurile au să în-
potară.
Telefon pentru oraș și
româniat 302.

Cuvânt de deschidere

Roștit de președintele societății teatrale
Dr. Ioan Mihai, în adunarea gene-
rală ținută la Reghin în 28 August 1910.

Onorată adunare generală,

Mizeria și întunecul unei rebelii de veacuri, au
apăsător greu asupra vieții sufletești a părinților
noștri, iar din această situație fatală și dureroasă
ne-am ales cu multe și mari pagube, ce privește
susținerea noastră morala și sufletești, pagube, pe
care până astăzi, durere, nu ne-a fost dat, a le
putea cu totul îndrepta.

Avem însă o mare mângâiere în faptul, că,
toată povara zilelor grele, toate durerile și sufe-
rințele, tot chinul și amarul trecutului, nu au pu-
tut infirma patru mari calități ale neamului, înțe-
leg: nebruita sa vitalitate; dragostea sa ferbinte
de neam, de lege și tot ce e românesc; istețimea
sa intelectuală, împreună cu o nepotolită sete
de carte și lumină, și, în sfârșit, puterea sa ulmi-
toare de a preface în spirit românesc, aproape tot
ce, constrâns de împrejurări fatale, silit a fost a
împrumuta din cultura și civilizația altor neamuri
mai favorizate de soartă!

Pe această mare comoară sufletească a neamu-
lui ne întemeiem noi nădejdea unor zile mai bune,
cari cu siguranță au să vină, când vremea se va
împlini!

Răzimați pe aceste înalte calități, ne-am făcut
idealul nostru național românesc, care trebuie să
ne călăuzească în toate acțiunile noastre, publice
și private!

Domnilor! Acest ideal al nostru este atât de
firesc, atât de legitim, atât de patriotic, în cel
mai bun înțeles al acestui cuvânt, încât nu avem
nicio nevoie să-l tănuim, din potrivă, trebuie să avem și
mădrită și bărbăție, a-l mărturisi oricând cu glas
ridicat!

Poate mi se va pune întrebarea: care anume
este acest ideal al nostru?

Răspund că, după ale mele concepții, formu-
larea lui se poate face în următoarele cuvinte:

Întăriți prin cultură și bunăstare, supt paza și
la marginile legilor patriei noastre comune, în
bună convingere cu concetățenii noștri de alt
neam, dar totodată în strânsă și nelăcătată legă-
tură sufletească cu frații noștri de un sânge, de
supt alte stăpâniri, vrem, mai mult: sântem firm
decis, ca, supt orice împrejurări, și împotriva
tuturor piedecilor firești sau meșteșugite, ce vom
afla în calea noastră, să ne trăim și mai departe
viața noastră românească pe aceste plaiuri și în
aceste vălcele, îngășate cu mult sânge româ-
nesc și rămase nouă scumpă moștenire dela mo-
șii și strămoșii noștri! Iar în realizarea acestui
ideal, avem cea credință tare, pe care ne-o dă
simțul puterii noastre de viață și de rezistență
națională!

Sigur, cu sufletul lor robit de dorul acestui
ideal sfânt, au purces și acei prea vrednici înain-
tași ai noștri, cari, constituiți în comitet de ac-
țiune, prin apelul lansat din Budapesta la 19
Faur 1870, au luat inițiativa, iar în adunarea
constituantă, ținută la 4 Octombrie al acestui an
în orașul Deva, votând statutele, au dat ființă

Societății pentru fond de teatru român, a cărei
a XXXVII a adunare generală avem fericitul pri-
leaj a o ținea astăzi aici, urmând glasul de
chemare al vrednicilor Români din această lo-
calitate cu vechi și bun renume românesc.

Cum la toamna anului în curs, să împlinim
40 ani dela fondarea Societății noastre, va fi la
loc să facem cu acest prilej un mic popas, per-
tru a ne orienta: de unde am plecat, unde am
ajuns și cum avem să îndrumăm mai potrivit
activitatea noastră viitoare, în vederea scopului
la care tindem?

După cum ne povestea părintele societății no-
astre, Iosif Vulcan, meritosul nostru fost preșe-
dinte, inițiatorii Societății, în avântul lor generos
și însuflețirea lor caldă, altcum caracteristică epo-
cei din care au făcut parte, nu se gândeau la
lucru mai puțin, decât să ridice cu timpul un
palat mândru, cu o scenă largă, pe care să se
reprezinte piese naționale, cu cuprins luat din tre-
cutul și prezentul neamului, să ne înfățișeze fru-
moasele noastre jocuri naționale și de unde să
unduleze farmecul dulce al doinelor românești!

Visul lor a fost mândru și plin de farmec, dar,
ca aproape toate visurile frumoase, durere, vis
a rămas.

Realitatea, cu legile ei crude, cari nu lăsa,
ne-a convins în cursul anilor ce s'au scurs, că
dorul inițial al bunilor noștri bătrâni, între îm-
prejurările noastre, nu se poate realiza. Cu toată
această convingere, astăzi aproape generală, ar fi
greșit în judecata sa, acel care ar susținea, că
așadar Societatea noastră și-a pierdut rostul său.
Aceasta nu, Domnilor! Pentru că în situația
strămtorată în care ne aflăm, orice Societate le-
gal constituită și menită a promova cultura na-
țională, își are importanța sa nelăgădută. Vorbă
e numai, să ne știm pune silințele noastre în
concordanță cu trebuințele reale și cu forțele de
cari dispunem.

Din cele spuse reese de unde am plecat.

Să căutăm acuma a ne lumina, că unde am
ajuns, și cari sânt rezultatele ce am obținut până
acuma?

Orice se va zice despre activitatea de 40 ani
a Societății noastre, pentru cece nu și-a pierdut
simțul realității, rămâne lucru hotărât, că prin cele
37 adunări generale, ținute în felurite părți ale
țării, și nu arareori împreunate cu festivale înăl-
țătoare de inimi și de sentimente, prin publica-
țiile sale periodice și literare, prin încurajarea
mișcării teatrale dela noi peste tot, și, în fine,
prin strângerea, filer cu filer, a unui fond pro-
pru de 1/2 milion cor., — Societatea noastră a
făcut, în împrejurările date, o însemnată operă
de renaștere și întărire a sentimentelor noastre
naționale, și s'au obținut rezultate materiale, pen-
tru noi în orice caz, însemnate!

Se naște, în chip firesc, întrebarea, ajuns! la
acestea rezultate, cum să îndrumăm activitatea
noastră viitoare, pentru a ne apropia tot mai
mult de scopul final, ce-l urmărim?

Statutele societății noastre, fiind, în acest punct,
vagi și nedeslușite, este de datoria noastră a
fixa precis și lămurit scopul nostru, cel mai ap-
propriat și a statori deslușit mijloacele, de cari
voim și putem, să ne folosim în urmărirea ace-
lula. Iar, ajuns! în această materie la hotărâri

binecumpănite și definitive, să stăruim consec-
vent pentru întruparea lor, și, înainte de a fi atins
ținuta propusă, să nu ne hazardăm în proiecte
noi, pentru-că fie acelea cât de seducătoare la
aparință, în rezultatul final, în loc de a ne apro-
pia, numai depărta ne pot de scopul urmărit.

Astfel văzând lucrurile, să căutăm, onorată
adunare, a ne orienta, că între împrejurările no-
astre de fapt care ar putea fi problema noastră
cea mai actuală, cea mai arzătoare?

În ce mă privește, un moment nu stau la în-
doială să spun, că a sosit timpul să ne ocupăm
mai sistematic și mai înțefit, cu formarea unei
trupe ambulante, compuse din actori profesio-
nali!

Drept aceea, chiar cu rizicul de a abuza în-
câtva de bunăvoința d-voastră, vă cer îngăduința,
să pot insista mai îndelungat asupra acestei che-
stiuni și să arăt încheierile, la cari eu am ajuns.

Onorată adunare,

Problema, ce voim a o discuta, fiind, după na-
tura sa, foarte complexă, va fi bine să limpezim
din capul locului unele întrebări prealabile, esen-
țiale, pentru-că, din răspunsul, ce se va da acestor
întrebări, se vor desluși dela sine actele margini,
între cari trebuie să îngrădim la început aspira-
țiile noastre, dacă voim să purcedem real și să
ne ferim de iluzii deșarte.

În această ordine de idei, m'am întrebat: Ce
fel de teatru voim noi să avem, cari sânt trebu-
ințele artistice ale publicului iubitor de teatru în
prezent, ce teatru putem noi deci susținea, și, în
sfârșit, până unde ne putem întinde cu mijloacele
noastre financiare, fără periclitarea fondului ce l
avem?

Pentru a răspunde la întrebarea: ce teatru voim
noi să înființăm? voi spune, că noi nu avem ne-
voie de teatru, în care să se facă artă pură, sau
»artă pentru artă«, nu avem lipsă nici de un teatru
pentru distracții ușoare, potrivite a satisfice gu-
sturi subțiri. Nu, Domnilor! Gândul nostru nu tre-
bule să se îndrepteze spre un altfel de teatru. În
teatrul doririlor noastre, sigur, încă va trebui să
se facă artă, dar artă cu anumită tendință, pen-
tru-că teatrul nostru trebuie să fie o școală pen-
tru luminarea minților și întărirea inimilor; teatrul
nostru trebuie să fie un templu, în care să se
preamărească virtutea, dreptatea, frumosul și ade-
vărul etern și să se combată păcatele noastre
strămoșești și viciile noastre moderne! Teatrul
nostru trebuie să fie un cămin, în care să arză
nestânsă flacăra sacră a iubirii de neam, lege și
tot ce e al nostru! În fine teatrul nostru trebuie
să fie un altar, la care jertfa adusă să se slu-
jească în o l'mbă românească, dulce ca fagurele
de miere și limpede ca apa cristalină a izvorului
de munte!

Un astfel de teatru trebuie să fie, după mine,
ținta dorințelor noastre!

Dacă este vorba, că ce fel de teatru putem
noi în prezent forma și susținea, voi spune, că,
la început, nu ne putem gândi la un teatru de
drame, opere și operete, pentru-că ar trece peste
puterile și trebuințele noastre actuale.

În situația în care ne aflăm, ajunge să avem o
trupă în măsură a da bune reprezentări de ni-

poporale, cu cântece naționale, comedii, și așa numite piese de salon, de un gen mai ușor.

Iar, dacă ar fi să se restrângă la cultivarea unui repertoriu, format din aceste 3 genuri de piese, așa cred, că o trupă compusă din 12 persoane, la început ar putea satisface justele noastre așteptări.

Ținută în aceste cadre restrânse, trupa teatrală poate fi formată și susținută în scurt timp, pentru-că nu trece nici peste marginile posibilității și trebuințele noastre reale, nici peste mijloacele noastre financiare.

Aceste chestii prealabile limpezite, să trecem la o altă latură a chestiunii și să căutăm a ne lămuri cum, și anume cine ar avea să ia asupra sa sarcina formării și conducerii unei trupe ambulante?

Cine cunoaște greutățile împreunate în mod fatal cu selecționarea, instruirea, dar mai ales cu disciplinarea unei trupe ambulante, cine este înțeles în tainele culiselor, cine își poate face seamă cu suma de cunoștințe speciale, artistice, tehnice și de administrare, recerute la conducerea unui teatru, acela îmi va da dreptate, când susțin, că Societatea pentru fond de teatru, în formația sa actuală, condusă de un comitet compus din bărbați cu locuința în diferite centre și în cele mai multe cazuri cu ocupațiuni fixe, comitet, care numai cu greu și cu mari cheltuieli poate fi întrunit odată de două-ori la an în ședințe plenare, — cu bun succes nu va putea lua asupra sa această însărcinare!

Pentru aceste motive, repet ceea ce am spus și în anul trecut, că o inițiativă privată ar fi de preferat. Ei bine, dar de la cine să așteptăm o asemenea inițiativă?

Spun scurt și limpede: De la actorii noștri formați deja și de la bursierii noștri!

Eu sânt ferm convins, că trupa ambulantă, mult dorită, între împrejurările noastre, numai și numai din insuficiența învățată, din munca neobosită și apostolatul fanatic al bursierilor, respective actorilor noștri, își poate lua ființa! Iar spre acest scop afiu de lipsă, că actorii noștri, să se constituie, după norme bine stabilite, ca societari, într-o companie dramatică, pusă în a-

nume raporturi cu Societatea pentru fond de teatru. Aceasta e, după mine, calea adevărată, pe care am putea ajunge mai de grabă și mai sigur la împlinirea ideii ce ne preocupă. Mă grăbesc însă a accentua, că vremea apostolatului fanatic dar... flămând, a trecut, și noi nu un asemenea apostolat putem cere de la aceia, cari simt în sine dragoste, vocațiune și tărie pentru cariera de actor român! Dinpotrivă, trebuie să ne îngrijim, ca actorii noștri, chemați, după felul meu de a vedea, să împlinească o importantă misiune culturală și socială în mijlocul nostru, să fie scutiți de grija zilei de mâine, pentru că numai așa se pot dedica cu dragoste și răgaz chemărilor lor, numai așa vor putea ridica prestigiul artel române de la noi, la care datorii sântem a ținea cu toții în orice caz.

Pentru a se vedea, ce am putea noi face pentru o societate dramatică, constituită în modul arătat, urmează, să căutăm a preciza raporturile, în cari ar fi să stea această societate, cu societatea noastră pentru fond de teatru.

Drepturile, respective pretențiile noastre juste nu ar putea merge mai departe, decât, să avem o trupă bine compusă, în măsură a da reprezentații de mână întâie, cu un repertoriu admis de comitetul societății noastre. Atât! Iar îndatoririle noastre ar fi, după a mea părere, în treile:

Prima îndatorire: să luăm asupra noastră sarcina de a crește, încât nu-i avem, pe cei 10—12 artiști, despre cari am pomenit, oferindu-le bursele necesare, pentru a cerceta școlile speciale de artă dramatică.

Fiind apoi trupa constituită: am avea să-i garantăm, în mod absolut cert, o subvenție anuală de 30.000 coroane, pentru salarizarea actorilor. Ceea ce ar permite pentru fiecare actor o medie de salariu de 2400 coroane la an, ca minim de salariu, menit a crește prin participare proporțională la veniturile reprezentațiilor date.

Iar, în rândul al treilea ar trebui: să punem de la început fundamentul unei case de pensii și ajutor, pentru asigurarea actorilor și a familiilor lor, în cazurile date. Această casă de pensii s'ar putea dota: prin o mică subvenție anuală de la Societate, prin o parte din veniturile

reprezentațiilor, prin o contribuție benevolă de la toate reprezentațiile românești și în fine contribuțiile actorilor participanți.

S'ar mai putea multe spune pe această temă, eu mă mărginesc cu această ocazie să constat, în baza cifrelor din bilanțul nostru, că sumele specifice de mine, le avem aproape astăzi, iar eventualele lipse, cu siguranță matematică putem zice, că le vom avea în 4—5 ani. Urmează deci, că această sarcină financiară o putem lua asupra noastră, fără a ne atinge de stocul capitalului nostru, ba chiar fără a primejdui posibilitatea creșterii fondului, prin capitalizarea unei părți a veniturilor sale.

Rezumând toate cele spuse, conchid deci, că formarea unei trupe ambulante, după modalitatea indicată și ținută în limitele arătate, este posibilă în cel mai scurt timp!

O singură latură a chestiunii țin să o mai lămurim, înainte de a termina, Vă rog deci a-mi mai acorda câteva minute de ascultare.

Dacă este vorba, să facem pregătiri serioase, este indispensabil, să fixăm o dată sigură, la care vom înființa trupa chestionată, fiind evident, că altele vor trebui să fie pregătirile, dacă contemplăm un period de 5 ani, altele pentru un period de 10 sau 20 ani, și în fine cu totul cum vom purcede, dacă nu avem nici o dată sigură în vedere!

În cât mă privește, în credința că mă aflu în acord cu sentimentul public, dar totodată și înțelegând în marginile realității, eu dau expresia de rinței mele, ca trupa noastră ambulantă, dacă nu curând nu s'ar putea: să fie înființată cel puțin la anul 1920, când se vor împlini 50 de ani de existență Societății noastre!

Admițând acest termen, în interval să pot face toate pregătirile trebuitoare și sigur va crește și fondul la suma recerută.

Creșterea actorilor, în acest caz, încât nu-i avem, să poate face în două serii, rămânând ca până la data proiectată, bursierii absolvenți, iar să facă teatru practic pe scenele din România, pentru a se desăvârși mai ales dicția corectă, iar vara să facă turnee artistice la noi.

Teocrația germană.

Cu prilejul discuției provocate de toastul Impăratului Wilhelm al Germaniei, publicăm acest fragment din lucrarea «Minciunile convenționale ale civilizațiunii noastre» de Max Nordau...

Fragmentul n'are nevoie de comentariu.

Biblia declară că Regele e statornic de Dumnezeu, și preoții afirmă legitimitatea puterii sale supra-omenești și a supunerii oarbe ce i-o dătoresc supușii. Când un popor găsește firesc ca niște oameni să se nască posesori de milioane și de titluri de nobleță, să se bucure din belșug de onoruri, de puteri și de plăceri, întocmai pe cum se nasc cu pielea și cu părul lor, — acest popor e consecvent când e monarhist. Este în adevăr tot așa de rațional a se admite că un singur copil se naște cu dreptul de a domni peste un popor întreg, — oricare ar fi sediul anatomic al acestui drept ulmitor, stomacul sau capul, — ca și a încuviința câtorva sute de indivizi un drept primordial la avuție și

la stăpânire asupra a milioane de alți oameni. Ca concepție abstractă, monarhia poate, din punct de vedere teologic, să fie apărută ușor și cu siguranță de izbândă. Dar monarhia devine o minciună pentru ceice concep lumea în mod științific; de asemenea e o minciună, dacă nu în principiu, cel puțin în manifestarea și în mecanismul său practic, pentru cei credincioși, ca i sânt convinși de obârșia ei dumnezească.

Este o consecință fatală a civilizației noastre contemporane, ca așezămintele vechi să nu mai aibă curajul de a se înfățișa fără înconjur sau fără codire în singura lor formă logică, în forma istorică, și de a repeta cuvântul iezuiților: »A fi cum sântem, sau a nu fi!« Ele rivnesc la o împăcare imposibilă cu convingerile timpului nou, fac acestuia concesii, se lasă a fi pătrunse de elemente intelectuale străine și păgubitoare firii lor; inovațiunile la care se dedau sânt o negațiune directă a vechilor părți din care sânt alcătuite; ajung până acolo, încât seamănă cu o carte

care ar întruni pe aceeași pagină o fabulă veche și la marginea sau în josul paginii, critica și deflemisirea acestei fabule chiar.

Dezvoltarea istorică a regalității are dintr-o obârșie. Se pare că, chiar de la cea dintâi apariție a lor pe pământ, oamenii erau deja ființe sociale și trăiau în turme, ca astăzi încă maimuțele și multe alte animale. Evident că fiecare ceată avea un căpitan, care o conducea și o apăra și care era fără îndoială omul cel mai voinic. În aurora civilizației, ale cărei raze luminează cele mai vechi scrieri, ca Biblia, Vedele și cărțile sfinte ale Chinezilor, familia a fost temelul societății; tatăl era în același timp stăpânul și judecătorul și sfetnicul firesc al familiei. Când oamenii au început a se înmulți, familiile au crescut în mod considerabil, constituindu-se în triburi. Tatăl de familie a devenit șef de trib. Autoritatea acestor șefi se baza încă în mare parte pe ficțiunea că toți membrii tribului au leșit din sângele său — ficțiune care până în timpurile noastre a rămas baza clanului scoțian; dar se mai sprijinea pe

Fabrică de parchete,

Gluj—Kolozsvár.

Fabrichează orice parchete din sterjar și carpen pe fond de asfalt.

Lucrări de cherestrea în orice măsură, în lemn de stejar, carpen și brașu.

Primește prelucrarea completă a dăruirilor sumelelor.

Onorată adunare generală!

Înainte de a părăsi locul distins dela conducerea Societății, pe care, în lipsă de competență deplină, cum spuneam dela început, nu l-am putut primi decât până la adunarea prezentă, am crezut, că este de datoria mea, să expun în mod precis felul meu de a vedea chestiunea unei luze ambulante a noastră. Lăz fiind, se prea poate că soluția la care am ajuns, să nu fie pe de tot sau într-o parte admisibilă, ori cum ar fi însă, cred că, dacă ideile sulate cu acest prilej în mod mai concis, ar avea darul să provoace o discuție largă și serioasă, aceasta sigur, numai grăbi ar putea afiarca unei soluții, satisfăcătoare din toate punctele de vedere!

După toate acestea, nu-mi rămâne decât să Vă mulțumesc pentru bunăvoința cu care ați urmat expunerile mele, și zicându-vă un: Bine ați venit la adunarea de față! — să deschid ședința.

Opera de trădare alui Burdia Din izvor demn de credință ni se anunță un atentat mârșav ce se plănuiește împotriva comunității de avere a grănițierilor din Caras-Severin.

Guvernul vrea să modifice statutele acestei comunități în felul următor:

1. Toți funcționarii comunității de avere în frunte cu președintele, să fie numiți de guvern, sau, în cazul cel mai rău, alegerea să fie aprobată de guvern.

2. Bugetele comunității trebuie să aibă aprobarea prealabilă a guvernului.

3. Învățătorii dela școlile grănițărești au să fie unguri sau trebuie să fie absolvenți ai unei pedagogii ungurești și vor fi numiți de guvern.

Iată unde vrea să ducă Burdia comunitatea de avere în fruntea căreia a ajuns din mila unor oameni slabi!

Vom reveni.

Misiunea specială engleză la Sinaia. Misiunea specială engleză, prezidată de feldmareșalul Roberts, care a notificat țara lui Rusiei

la toate aceste motive mai puternice și mai sigure, ea formează baza autorității șefului unei turme, adică pe forța superioară, care poate să rezulte din vigoarea fizică mai mare, dintr-o inteligență mai dezvoltată sau dintr-un număr mai mare de vite, de pășuni, de unelte și de argați. Pe vremea aceea, deosebirea dintre stăpânitor și supusul său e încă slabă, și obârșiile puterii celui dintâu apar în așa chip, încât le putem pricepe. Fiul asculta de tată din dragoste și din respect, cel slab asculta de cel tare de frică, săracul asculta de bogat din interes. Abia dacă se recunoștea puterii un drept ereditar. Faptul de a avea puterea ajungea pentru justificarea teoretică și morală a pretențiilor lor la putere. Nici un element supra-natural nu turbura încă această situație așa de simplă, în care șeful poruncește fiindcă putea, și tribul se supunea fiindcă voia sau fiindcă trebuia. Dar pe măsură ce civilizația înainta, șeful simțea trebuința a-și adăuga la prestigiul său natural înfocșările supra-naturale. Inteligența lui superioară, bogăția lui, vigoarea lui fizică, nu-i mai par îndestulătoare pentru a-și asigura posesiunea puterii și pentru a se ocroti în privința pizmei și ambiției unor pot-ivnici; atunci el vede drept aliaji misterioși și prin aceasta înzest de terribil. Se face mare preot al religiei tribului, pune în serviciul său niște fantome nevăzute și înfocșătoare și caută în superstiție sprijinul principal al puterii sale.

suirea pe tron a regelui Gheorghe, a sosit ieri, Duminică la Sinaia, spre a notifica și Regelui Carol schimbarea de tron.

Sâmbătă dimineața a sosit la Sinaia, venind dinspre Predeal, și domnul Ion I. C. Brătianu, ministrul-șef al României, pentru a asista la primirea misiunii.

Întâlnirea contelui Aehrenthal cu San-Giuliano. Luni, ministrul nostru de externe contele Aehrenthal va pleca la Salzburg, unde e doua zi va avea o întâlnire cu San-Giuliano, ministrul de externe al Italiei. În cercurile politice vieneze se afirmă că întrevederea aceasta are numai caracter personal și un prilej pentru acești doi bărbați politici pentru a se cunoaște personal.

»Tribuna« din Roma, ocupându-se cu această întrevedere, publică un articol de fond în care aduce acuze grave guvernului austriac pentru asuprirea și neîndreptățirea Italianilor din Austria. Ziarul din Roma admite că chestiile interne ale monarhiei austro-ungare nu pot fi obiect de dezbateri între cele două guverne, — dar constată un moment de importanță în politica militantă, anume că *sentimentele de mulțumire sau nemulțumire ale Italianilor din Austria influențează, în mod firesc, simpatia și antipatia poporului italian din Regatul Italiei.*

»Profesori trădători de patrie«. Citeva ziare cari au apărut azi seara în Budapesta, publică știrea »senzatională« că profesorii români Bușița, Hetcoiu și Dr. C. Pavel, avocatul Dr. C. Popovici și medicul Dr. C. Nyes, toți din Beiuș, ar fi săvârșit »trădarea de patrie« de-a-și făcut o excursie la mormântul lui Iancu din Tebea.

Ne-am interesat, prin telefon despre adevărul acestei știri, și ni s'a comunicat că numiții domni într-adevăr au făcut înainte cu vreo două săptămâni, o excursie în munții Bradului și cu acest prilej s'au abătut și pe la Tebea, ca să rostiască o scurtă rugăciune la mormântul celui care ar trebui să ne fie tuturor pildă cum trebuie să ne iubim neamul...

»Trădarea de patrie« e cinstirea morților noștri scumpi...

Aceasta este starea lucrurilor la toate popoarele. În momentul ivirii lor la lumina mare a istoriei. Neamul regesc se fălește că se scoboară de dreptul din zei. Faraonii și Incașii pretind că sânt fii soarelui; regii războinicilor al Germaniei vechii ies din soldurile lui Thor; Maharadji Indiei sânt rodul unei încarnări a lui Vișnu. Poporul vede în suveran o ființă sfântă și-i atribuie însușiri supra-naturale. În Orient nu poate cineva să se uite în fața lui, dacă nu vrea să fie lovit numai decât de orbire; regii Englei și Franței avrau darul de a vindeca, numai prin faptul punerii mâinilor, epilepsiile, coriul și scrofula. A face persoana regelui este a așeza asupra și, asupra familiei sale, asupra poporului său, mânia vecinică a zeilor. Pe lângă servitorii săi plătiți, regele are ca pînici al tronului pe toți zeii și sfinții din cer, șase mii la dreapta, șase mii la stânga, cum zice Henric Heine. Distanța dintre rege și popor a devenit acum mare. Regele nu este numai primul printre egali săi, părintele tribului său, ci o ființă de o altă esență decât supușii săi, supra-naturală și căreia nu i se aplică legile obștești ale vieții. Între rege și popor nu mai există nici o legătură omenească; de rege nu se poate apropia nimeni; e adevărat că el umbrește printre muritorii, dar ca un zeu travestit, și n'are nimic comun cu gloata de oameni ce-l înconjură. Cerul poate să îngăduie, în decretul

Din Valea lacrărilor.

Oradea-mare, 28 August.

În cursul campaniei electorale trecute se adusesse în repețite rânduri pe tapet situația actuală a Bihorului. Se scriseseră articole de ziare, desvălind fiecare mizeria și neajunsurile acestui nenorocit colț de țară, pentru care nu s'a făcut nimic, nici acum nici mai înainte, se făcuse.ă făgăduinți cari au rămas fără rezultat — ca orice făgăduială a unui om ce are nevoie de sprijinul tău — și astăzi când la porțile țării așteaptă îngrozitorul oaspe, holera, pândind un teren priincios asupra cărui să se descarce, toată lumea țipă alarmată, reclamând măsurile de siguranță pentru acest comitat atât de expus.

Nu s'a gândit însă nimeni înainte de asta la soarta celor câteva mii de locuitori, și nu s'a făcut nimic pentru ridicarea lor din întinericul în care se sbat, ci toate guvernele cari s'au pârindat la cârma țării, au lăsat grija aceasta în seama celor ce vor se vină. S'au făcut colonizări cu intenții dușmănoase naționalităților, s'au cheltuit milioane din bugetul statului, în care se afla chivernisită de bunii noștri politicieni și sudoarea acestor desmoșteniți becișnici, s'au aruncat pe vânturi comori pentru moșii ale boierilor scăpătați unguri și numai pentru acești robi ai pământului n'au avut nimic de dat.

Și așa a ajuns Bihorul unul dintre cele mai faimoase cuiburi ale boalelor și sărăciei celei mai cumplite. Găsești aici de toate: moșii nemărginite, în cari bântuie alcoolismul în cel mai înalt grad, degenerație, lipsă de cultură, țărani exploatați în rând cu vitele și toate relele menite să înțelenească și să omoare pas cu pas un întreg comitat lăsat în gâja sfinților.

Nicăiri nu vei găsi o școală ca lumea, o biserică, drumuri de comunicație și alte instituții pentru înflorirea economică a unei țări. Sânt în schimb sate cu zecile, cari din toamnă până în primăvară și din primă-

lui nepăturase, ca să-și piardă tronul; cerul poate face ca un om care se trage dintr-o familie de jos să pule mână pe coroană. Dar chiar răsturnat de pe tron, regele legitim nu cade în omenirea de rând, și uzurpătorul, deși poartă coroana, n'are învoirea damnezească. Regele detronat rămâne tot majestate, celalalt tot plebeian în carne și oase, care, mai curând sau mai târziu, va reîntra din nou în norod, precum o bucată de ghiață se topește în apă, pe când diamantul rămâne limpede în orice lichid s'ar găsi.

Cludat paradox al civilizației omenești! Regalitate, care dela barbaria primitivă s'a menținut până în zilele noastre, a părăsit, ca ceva de prisos, dintre d'feritele ei titluri, pe cele ce pot sta înaintea rașunii, și le-a păstrat tocmai pe acelea care pier fără să lase urme, în fața celei dintâu raze a criticii rașionale. Monarhia actuală nu-și mai trage justificarea din puterea sa de fapt, ci din originea sa divină. Ea nu mai comandă în numele armatei sale, ci din mila lui Dumnezeu. O armată gata să îndeplinească ordinele regelui este și un argument irezistibil. Monarhia disprețuiește acest argument. A afirma că Dumnezeu a liberat regelui puterea, e o poveste vrednică de râs, pe care monarhia o debitează cu un ton serios, și căreia numai jandarmii îi dau ascultare.

În antichitate și în evul mediu, într-o vreme când nu era o știință istorică, și când critica tradițiu-

vară până în toamnă sânt absolut neaccesibile din cauza drumurilor cari aici sânt necunoscute. Comunicația cu carul e imposibilă, prin faptul că pe vreme de ploie toate cărările sânt desfundate și roțile intră până în buciom în argila drumului care n'a fost pietruit nici odată. Cel mult călare dacă mai poate eși cineva din sat și ajunge în contact cu alți oameni.

E ușor deci de închipuit ce control se poate face din partea administrației pentru aplicarea dreaptă a legilor la sate și cât e de greu să se deie ajutoare grabnice acestor nenorociți, amenințați în fiecare clipă de epidemii și moarte de foame. Ne aducem doar aminte de recentele secete cari au bântuit cei câțiva ani în armă, nu numai în Bihor ci întreaga țară, și când în loc să se pornească acțiunea de ajutorare din partea statului, lucrul a fost privit cu nepăsare și cele câteva vagoane de porumb și de nutreț trimise nenorociților au fost luate în stăpânire de prefectul comitatului și ceilalți funcționari administrativi, pe cuvânt că e imposibilă transportarea lor celor nevoieși, din lipsa de comunicație.

La alegerile trecute toți candidații de deputație, din Bihor, făcuseră făgăduințe formale că-și vor ridica cuvântul pentru îndreptarea celor ce sânt de îndreptat, își vor pune toată influința în cumpănă, ca parlamentul să voteze un ajutor din budgetul statului, pentru edificarea drumurilor comitatului, a spitalelor și instituirea de noi izvoare de câștig pentru populația calicată. Alegerile au trecut și din toată făgăduiala Bihorul nu s'a ales cu nimic, doar că din mila ministrului de instrucție i-s'au îmbiat douăzeci și cinci de mii de volume de literatură ungurească, pentru înființarea de biblioteci rurale. Aici însă lumea nu avea lipsă de biblioteci, ci înainte de toate de pâine, fără de care nu se poate închipui nici un fel de cultură, chiar când s'ar oferi ea alături de cultura națională, și astfel ofertul guvernului a fost respins, constatându-se oficios că din întreg contingentul locuito-

rilor abea opt procente știu carte, dar și aceștia românească. Acesta a fost singurul dar isvorit din mila oblăduirii actuale.

Și ca o sfidare a făgăduelilor făcute înainte de alegeri, »Monitorul oficial« anunță că parlamentul a votat un ajutor de o jumătate milion pentru îmbunătățirea drumurilor, nu din Bihor, ci din comitatul Bistriței-Năsăud.

Fără voe ne punem întrebarea, oare se resimte în acest comitat mai mult nevoia de comunicație ca în Bihor, s'au poate se va fi făcut mai vrednic de această recompență a guvernului cu prilejul alegerilor trecute; căci după cât știm poate Bihorul singur a dat guvernului actual unsprezece deputați, ca nici un alt comitat din țară, trecând cu vederea nenumăratele silnii și terorizări ale factorilor administrativi și puhoiul nemăsurat al aurului ce a curs asupra acestui comitat, pentru a acapara o majoritate parlamentară.

Cerem deci, alături cu toți cei cari se sbat în nevoi și întuneric, ca dintre cei unsprezece deputați, celor cari le stau în puțință să îndrepte răul până nu e încă târziu și să reclame cu toată tăria ajutorul guvernului pentru acest comitat, acum în ciasul din urmă, căci ei în mâna căruia acest popor și-a încredințat soarta, au datoria, înaintea tuturor, să i aline durerile.

Orice întârziere ar împinge situația un pas mai aproape de disperare și ar grăbi momentul când acești robi ai pământului boeresc al magnaților, ne mai putând îndura răul, își vor face singuri dreptate.

Congresul Societății pentru Isatru.

— Dela trimisul nostru. —

Reghin, 28 August.

În lumea noastră intelectuală congresul de acum al Societății »pentru fond de teatru« a fost așteptat cu'n viu neașâmpăr, revenindu-i acestui congres datoria de a

închide o epocă de dibuiri și de experiențe lipsite de îndrăzneală, pentru a inaugura una nouă, în care, alături de propaganda pentru sporirea fondului Societății, să se infiripe în sfârșit, mai hotărâtor și mai intensă, străduința pentru realizarea idealului ei. Considerând că termenul de vigoare al actualului program de acțiune (adoptat de congresul din 1902 dela Bistrița) expiră în 1912, congresul din anul trecut a dat adică comitetului însărcinarea, ca ascultând părerile oamenilor noștri »competenți« și cumpănind rezultatele experiențelor din trecut să prezinte congresului de acum un proiect de acțiune, potrivit forțelor materiale sporite ale Societății, precum și așteptărilor legitime ale publicului românesc. În ședința de mâne vom avea prilejul să vedem, dacă comitetul a înțeles de depin greaua misiune ce-a primit și dacă s'a achitat de ea după cea mai bună a sa conștiință. Cunoscând râvna frumoasă a comitetului, sântem convinși dinainte că va satisface pe deplin așteptările noastre.

Serbările împreunate cu congresul Societății sânt favorizate de o vreme admirabilă și făgăduiesc publicului numeros clipe de rară desfătare artistică. Reghinul e plin de svon românesc și a luat înfățișare de adevărată sărbătoare.

De mult, serbările Societății, n'au avut atât de dominant, ca la serbările din Reghin, relieful artei ce propagă. Concertul, serbarea populară și reprezentarea teatrală, au un program select și neobișnuit de bogat. Comitetul organizator a angajat cele mai bune forțe artistice ce avem. Serbările culturale ce se desfășură aici vor fi deci un feroc impuls de trezire și apropiere a forțelor sociale din aceste părți. Ele vor face să izbucnească din acest ținut și sperăm că impulsul să trezească un dor de muncă națională intensă în aceste părți greu primejdite de puvoiuil săcuiesc.

Societății i-s'a făcut o primire dintre ob-

lor și a izvoarelor era necunoscută, aureola dumnezească pe capul unui rege avea în crepusculul intelectual domnitor, o forță luminoasă lesne de înțeles, cel puțin în ochii poporului. Amintirile naționale abla dacă trăiau o generație. Intunericul trecutului era de nepătruns și înghițea repede originea tuturor lucrurilor. Cine-și aduce aminte de începuturile unei dinastii? Nimeni nu se împotriva de a crede pe rapsozi, cari făceau în fantaz'a lor ca stăpânii să se coboare dintr'o zeităte cu atât mai înaltă, cu cât li-se plătea mai darnic bucata genealogică de versuri.

Dar în epoca noastră de critică istorică sprijinită pe știință, baladele și fabulele n'au nici o autoritate. Cunoaștem foarte exact întâiele obârșii, cum și cele ulterioare, ale caselor suverane Europene, care sânt astăzi reprezentanții clasici ai legitimității din mila lui Dumnezeu. La Bourboni, neamul regesc cel mai vechiu și mai sfânt din Europa, sântem liberi să luăm drept întâiul lor strămoș, după istoria îndoielnică, pe un mare proprietar funciar rebel cu numele de Hugues Capet, sau, după tradiția populară foarte admisibilă, pe calfa de măcear parizian Robert cel Puternic (le Fort). Habsburgii, din a căror sânge nu curge de a'mintiri nici o picătură în vinele familiei care domnește în Austria, sânt scoborâtorii unui gentilom franconian, care era un fel de oștean cu plată, sau un locotenent de poliție în

serviciul a diferiți seniori, când al unul episcop, când al unul oraș. Cât despre Romanovi e mai bine nici să nu mai vorbim de ei. Există texte necitețe pe care istoricul poate uneori să le descifreze; dar a spune cine a fost părintele unui fiu al împărătesei Caterina II, este o problemă a cărei rezolvare va renunța a o da chiar istoricul cel mai pătrunzător. Hohenzollernii au cel puțin un act de naștere care se poate arăta, se trag din părinți sărați, dar onești. Burgravi din Nürnberg erau fără îndoială niște excelenți funcționari ai Sfântului Imperiu roman, și promovarea lor ca mari maestri ai ordinului teutonic, ca margravi de Brandenburg, electori, regi, și împărați, a fost cu totul normală. Se cunoaște data fiecărui pas înainte ce au făcut și se știe că au procedat omenește și fără nici o mijlocire supranaturală. Dinastia engleză înfățișează un exemplu surprinzător de peregrinările aventuroase pe care sângele, sprijin al legitimității, poate să le facă prin douăsprezece familii diferite, fără a pierde nimic din dreptul său la suveranitate. Zgăgul capricios pe care, dela ducele de Normandia până la ducel de Saxa-Coburg-Gotha, îl descrie ramura legitimă, și care este așa de nevoios de urmat, pare a dovedi cel mult că un bun principiu, întocmai ca și un om clădit, știe totdeauna pe o cale întunecoasă să țină drumul drept, după cum bine a spus Goethe.

Unde rămâne deci, în istoria tuturor acestor familii, locul pentru intervenția lui Dumnezeu din mila căruia ele dețin drepturile de suveranitate? În ce moment au dobândit ele acest drept? Nu cumva când Wilhelm Cuceritorul învinse la Hastings pe regele saxon Harold? Sau când Hugues Capet se sculă în potruiva stăpânului legitim de neam carolingian, după cum se vede în case odinocară Pipin în potruiva stăpânului merovingian? Sau când Rudolf de Habsburg bătu pe concurentul său, Otocar al Boemiei? Și dacă cel trei făcători de dinastii n'ar fi reușit în întreprinderile lor? Dacă Wilhelm ar fi fost respins dincolo de La Manche, Hugues spărat ca rebel, și Rudolf omorât în Marchfeld, cum ar fi făcut Dumnezeu? Acești îndrăzneți aventurieri, în loc să devle străbunii unor caselor suverane sacre, n'ar fi fost oare niște tâlhari și răsvrățiți ordinari?

Dr. Stefan Tămășdan,

medic univ. specialist în dentură,

Arad, vis-à-vis cu casa comitatului, Palatul

Fischer Eliz, poarta II.

Incepând cu 1 Sept. 1910.

Consultații dela orele 8-12 a. m. și 3-6 d. n.

mai călduroase și frunții localnici sânt la înălțime. Ei își dau cele mai bune silințe ca congresul din acest an să rămâie memorabil, ceea ce le-a și succes marea lor laudă.

Sosirea comitetului.

Comitetul a sosit Sâmbătă cu trenul de persoane, la orele 4 după amiază. Comitetul a reînnoțit la formalitatea discursului de întâmpinare. Când comitetul, în frunte cu președintele societății, dl. Dr. Ioan Mihu și a făcut apariția, o salvă de ovăși a răsunat din partea reghinienilor. Dintre membrii comitetului au mai sosit profesorul Dr. I. Blaga, Dr. N. Vecerde și Gh. Dima. Cu același tren a sosit și vestitul cor al maestrului Dima, primit de asemenea cu ovăși călduroase. În cor sânt: dna Reveca Oancea, d-soarele Mărioara G. Dima, Nina Ilasievici, Elena Laca, Elena Chicomban, Paraschiva Butmăoi, Mișu Pop, Elena Lupan, Victoria Chicomban, Mărioara P. Dima, Elena Neguț, Elena Oancea, și dd. Dumitru Marcea, Nicolae Oancea, Didi Mușlea, Dumitru Birț, Ioan Daicovici, Victor Branște, Nicolae Fumică, Tarcvin Prișcu, Mircea Prișcu și Nicolae Baboie. A mai sosit deodată cu comitetul dl. Octavian C. Tăslăuanu, secretarul «Asociației», precum și o mulțime de intelectuali din depărtări și din împrejurimea Reghinului.

Din partea reghinienilor au ieșit întru întâmpinare dd. Arhton Popa, protopop; Iosif Popescu, director de bancă; Iuliu Maior, preot; Sever Barbu, Dr. Eugen Truța, Dr. Teodor Popescu, Aurel Emil și Mihai Marinovici.

Un lung cortaj de birje a transportat pe oaspeți în oraș.

Seara de cunoștință.

A avut loc în restaurantul orașenesc. Afară de cei amintiți au luat parte: Dr. Gh. Tripon, avocat în Bistrița; Dr. Ioan Harșa, avocat din Reghin; familia inginerului Bogdan; familia Timovean, familia Bucur, familia Maior din Reghin; Nicolae Hențu, notar în pensiune din Săliște; Dr. Gh. David, din Abrud, cu dna și d-soarele David din Bucium; Gavril Precup, profesor din Blaj; Dr. Dionisie Stoica, director de bancă, din Mărghița; Dr. Ioan Vescan, avocat; familia Ionel Comșa, din Săliște; familia Șipoș din Reghin; Dr. Aurel Nyilvan, avocat; Octavian Neagoș, funcționar de bancă; Dr. Alexandru Morar, și Dr. Aug. Raț, cand. de avocat; Dr. Nicolae Regman, profesor, din Caransebeș și mulți alții, a căror nume nu a scăpat, — de toți peste 200 de persoane. Seara de cunoștință s'a întins pînă tîrziu în noapte, ceea ce se explică ușor, deoarece lumea a fost întâmpinată de vajă doinelor vestitului trubadur al Munților Apuseni, bătrînul nostru Ghiuțu.

Ziua întâi.

La biserică.

Serviciul divin s'a început la orele 8 în biserică gr.-catolică. Spațioasa biserică a fost înțesată de lume. Liturgia a slujit-o părintele protopop Arhton Popa, asistat de preoții Moise Brumbol (Tohanul-v.), I. Câmpian (Făfăia) și diaconul Iul. Maior. Răspunsurile liturgice le-a dat artistic comitetul bisericii Sfintului Nicolae din Brașov, sub conducerea maestrului Dima.

Ședința primă.

Ședința s'a deschis la orele 10 a. m. în una din spațioasele săli ale otelului orașenesc, în fața unui public distins și numeros. Sânt de față toți intelectuali din partea locului. La masa președințială se așează: Dr. I. Mihu, Dr. I. Blaga, Gh. Dima, Dr. Nicolae Vecerde, Dr. Gh. Tripon, Arhton Popa, Aurel Bănuț și Oct. Tăslăuanu.

Reprezentate sânt zările »Gazeta Transilvaniei« prin dl. Victor Branște, »Drapelul« prin dl. C. Mușlea și »Tribuna« prin dl. Ioan Montani.

Discursul de deschidere.

Președintele a deschis adunarea cu'n discurs magistral, ascultat cu o deosebită atențiune și subliniat de aplauze însuflețite. Publicăm acest discurs, în întregime, la loc de frunte.

Ascultând discursul dlui Mihu ne-am convins încă odată că conducerea societății de teatru e încredințată mânilor celor mai chemate și că prin ingeniozitatea dsale a găsit în sfârșit calea cea bună care duce mai curând la ținta ei. Bogata perspectivă de acțiune ce ne-a deschis-o ne-a convins despre aceasta.

Alte discursuri.

Sfârșindu-se aplauzele lungi cu care este primită frumoasa cuvântare a dlui Mihu, purcede să cuvânteze protopopul Reghinului dl. Arhton Popa în numele reghinienilor:

Vorbește despre trecutul orașului. Cel care a încheiat întâia oară pe românii din acest ținut a fost marele istoriograf Petru Maior. De-atunci românii de aici au fost supuși multor încercări. Societatea pentru teatru venind acum între ei li va deștepta și învlora iarăși interesul pentru frumoasele idealuri românești. Dorește ca ziua de azi să rămâie o zi istorică pentru românii din aceste părți, un răsărit de vremuri mai bune. Salută în cuvinte foarte călduroase pe conducătorii Societății. Dl. Popa e răsplătit cu bine meritade laude.

Vorbește și în numele »Asociației«, secretarul ei, dl. Octavian Tăslăuanu, care rostește următorul frumos discurs:

Domnule președinte,
On. adunare generală,

Intruniri culturale sânt pentru noi tot atâtea clipe frumoase, în cari ne străduim a ne desăvârși educația națională a sufletului nostru dornic de lumină. Aceste intruniri sânt singurile prilejuri, când, pe pământul acestei țări, sufletul nostru își desfășoară cu îndrăzneală aripile pentru a-și dovedi puterea de viață și înscușina de a cuceri înmulțimile cele mai strălucitoare ale culturii. În împrejurările vitrege, între cari sufletul poporului nostru se sbate pentru a putea atinge idealurile urmărite de orice neam trezit la conștiință națională, trebuie să recunoască atât prietenii cât și dușmanii că noi Românii avem dreptul de a privi cu mândrie la calea ce am făcut o până acum și de a ne uita, cu deplină încredere în izbândă, la calea grea ce ne mai așteaptă.

Una dintre dovezile cele mai strălucite a drumului ce l-am parcurs ni-o dă »Societatea pentru fond de teatru român«, care făgăduiește că în curând va fi un factor de prima însemnătate în viața noastră națională. Ea înaintează cu pași repezi spre ținta ce o urmărește și cei din urmă ani ai activității sale ne îndreptățesc a crede că în timp nu tocmai îndepărtat își va vedea împlinită marea sa parte dintre idealuri. Prin reprezentările ce le va aranja, Societatea teatrală e chemată să fie un element puternic de luptă al idealilor ce ne frământă sufletele.

Căci teatrul, poate mai mult decât celelalte acte, pe lângă tendința de a prinde în forme veșnice de frumusețe manifestările vieții, la parte activă și hotărâtoare și în lupta idealilor. Scena teatrului e și ea un câmp de război, pe care se ucid tiraniile, asupririle, moravurile rele, idelle învechite și pe care răsună triumfător de război ale libertății, se cântă imnuri de preamărire eroilor și martirilor, se serbează triumfurile neamurilor și ale idealilor noi. Și e firesc să fie așa, fiindcă arta, prin urmare și teatrul, nu e decât o întrupare estetică a vieții, iar viața e o neîntreruptă luptă. O luptă crâncenă mai ales pentru un popor ca al nostru care are atâtea visuri neimplinite, neimplinite din vina noastră. Și noi toți Doamnelor și Domnilor, dacă ne vom cerceta mintea, dacă ne vom întreba inima, dacă ne vom răscoli adâncimile sufletului întreg, va trebui să simțim o licărire cât de mică a conștiinței că sântem datori să luptăm din răspuțeri, cu jertfe mari și chiar și prin artă pentru a împlini visurile cele mai îndrăznețe ale neamului nostru. Un neam, care nu se sibuclumă veșnic după visuri, după idealuri, e un neam osândit la moarte. Dacă noi cărturarii, în conștiința cărora trebuie să fălfăie mai aprinsă flacăra idealurilor, ce dormitează nelămurite în milioanele de suflete robite de întunericul neștiinței, dacă noi nu ținem sus flamura de luptă, atunci noi sântem vinovații cei

mari, cari contribuim la moartea idealurilor și a existenței naționale a poporului nostru. Trebuie să ne dăm deci seama că răspunderea noastră, a conducătorilor, e mare și pe pământ și în ceriu.

Unul dintre visurile, dintre idealurile noastre e cultura națională, de care propovăduiește și societatea pentru fond de teatru. Cultura națională e arma noastră cea mai înfricoșată împotriva tuturor ispitelor și primejdiilor, cari ne pândesc existența. Această armă nu se cumpără însă dela străini, nu se câștigă prin târgușii dela țări ce prăvălii. Cei ce cred că intrând în baratele improvizate dela bălciuri ale negustorilor străini pot să ne ferească cu o cultură națională, se înșală amar. Căci această armă se poate făuri numai din oțelul sufletelor noastre proprii și numai de noi înșine, prin sforțările minții, prin disciplinarea voinții și prin luptă îndărătnică.

«Societatea pentru fond de teatru român» dovedește prin fapte că lucrează cu hărnicie pentru întărirea culturii noastre naționale, de aceea, în vremele celeilalte instituții »Asociația pentru literatura română și cultura poporului român«, îi presint omajile și salutările coegiale, dorindu-i tot mai mare spor la muncă.

Președintele, dl. Dr. Mihu răspunde:

Onorată Adunare,

Cu multă bucurie și mare satisfacere sufletească, am ascultat caldele cuvinte, ce ni-s'au adresat în numele fraților din Reghin și a reuniunilor culturale surori, binemeritatele noastre tovarășe în munca, îndreptată spre înălțarea neamului nostru românesc prin cultură și civilizație.

În lupta pentru existență națională, însă, legile sânt fatale!

Învinge acel ce poate munci și de fapt și muncește stăruitor.

Nu este de ajuns deci, a ne folosi la ocazii date de vorbe frumoase pentru a crede, că ne-am făcut datoria de buni Români.

Drept aceia datori sântem cu toții împreună și fiecare în particular, a ne pune toate silințele noastre întru întruparea frumoaselor gândiri, căror așa frumos li s'au dat expresie aicea pentru că așa vom spune, că ne-am făcut întreaga datorie.

Mulțumesc din inima domnilor antivorbitori, pentru forma aleasă și avântată, în care s'au achitat, de însărcinarea, ce-au avut și îi rog în numele meu și al întregii adunări, să fie pe lângă comitenții lor, interpreții mulțumirilor noastre pentru atențiunea îndatoritoare cu care ne-au onorat și bunele urări, de cari ne-au învrednicit.

D. Mihu numește apoi cu concursul adunării notari pe dd. A. Bănuț și Vasile Neguț.

Comisiunile!

Se aleg apoi comisiunile. În comisiunea pentru cenzurarea raportului dd. Dr. G. Tripon, Dr. Iuliu Maniu (care sosește după amiază) G. Precup, O. Tăslăuanu și Dr. D. Stoica.

În comisiunea pentru cenzurarea socotelilor dd. N. Hențu, Dr. E. Draia, Dr. I. Vescan, Sever Barbu, Dr. A. Nyilvan.

În comisiunea pentru înscrierea de membrii noi dd. Arhton M. Popa, Dr. I. Popescu, Vasile Muntenescu și Dr. E. Truța.

Raportul general.

Secretarul Societății, dl. Blaga citește apoi raportul general al comitetului.

Raportul amintește frumoasa reușită a congresului dela Aiba Iulia și constată că interesul publicului românesc pentru Societate e în creștere. Comitetul a ținut în cursul anului 10 ședințe, dezbătând hotărârile luate de ultimele congrese. Cu hotărârea de-a se elabora un nou program de acțiune comitetul s'a ocupat în două rânduri. A ascultat și părerile d-lor Dr. Nicolae Oncu, I. Trăită, Dr. L. Leményi, A. Mossonyi, Dr. V. Branște, Dr. A. Vlad, P. Ionaș și Dr. T. Bre-diceanu. Hotărârea luată de comitet e că pla-

Gulere
și
Manșete.

Numai calitate bună.
Marca lanț.

SUC. EMMER FERENCZ
Weismayr Ferencz
Timișoara, centru, strada Hunyadi

nul să fie elaborat în amănunte până la congresul din 1912, termenul de expirare a actualului program.

Societatea are 62 de comitete filiale care desfășură o activitate zeloasă. Li s'au distribuit un program de activitate unitară. Comitetele filiale trebuie să producă comitetului central raport despre activitatea lor. *Numai comitetele din Deceț și Săliște s'au achitat însă de această datorie.*

Membrii societății se înmulțesc. Are 1905 membri fondatori 184, pe viață 688, ordinari 177, ajutători 44.

Au răposat în cursul anului trecut dintre membri: Dr. A. Bunea, Gherasim Domide, Dr. V. Fodor, Vasile Babi și Ioan Pinciu.

Directorul artistic, dl. A. Bănuț, a organizat comitete filiale, a înscris membri noi și a dat reprezentări cu diletanții. Dimpună cu bursierii, dd. St. Mărcuș și Ionel Crișan a organizat un turneu artistic plin de strălucite succese. Publicul cunoaște îndejuns acest turneu. Turneul a dat un venit frumos, din care li s'a trimis și năpăstuiților din Bănat 300 coroane, iar bisericile din Teaca 60 de coroane. Societatea s'a convins de foloasele acestor turneuri și le va promova și în viitor.

Dl. Bănuț a fost angajat pentru tot timpul cât e în vigoare actualul plan de acțiune.

Biblioteca teatrală numără 25 volume. Anul acesta s'a sporit cu două volume: »Moise Păcuraru«, dramă populară a dl. Dr. D. Stoica și »Rococo«, localizată de dl. Iosif Schiopul.

Bursierii Societății sânt: Ionel Crișan și Ștefan Mărcuș, cari studiază la Academia de muzică din Viena.

Averea Societății, cu sfârșitul anului administrativ, 31 Iunie 1910 a fost de Cor.: 497.420 04. S'a sporit în acest an cu Cor.: 45.621 75.

Fondul Dr. I. Mihu de 10.000 coroane pentru ajutorarea compozițiilor muzicale și a pieselor de teatru originale e administrat conform unui regulament special.

Comitetul amintește că s'a împlinit ciclul de 3 ani, pentru care a fost ales.

Dl. Dr. Ioan Mihu, de încheiere anunță programul adunării de mâine.

Banchetul.

După ședință, la orele 2, a avut loc un banchet festiv la care au luat parte vre-o 200 de persoane.

Seria toastelor a deschis-o președintele societății, dl. Dr. I. Mihu, care, aducându-și aminte de jubileul de 80 de ani a Maj. Sale, ridică paharul în sănătatea Impăratului-Rege.

Dl. protopop Arifon Popa închină pentru comitetul societății, dl. Dr. Iosif Blaga pentru comitetul organizator al serbărilor, Dr. N. Vecerdea pentru autoritățile administrative; G. Precup pentru presă; Dr. G. Tripon pentru artiștii noștri A. P. Bănuț, Ionel Crișan și Ștefan Mărcuș, Dr. Dionisie Stoica pentru dame și Dr. I. Harșa pentru oaspeți.

Serbarea populară și concertul.

La orele 4 d. a. a avut loc, în pavilionul promenăzii, o petrecere populară, iar seara la orele, concertul corului bisericii Sf. Nicolae din Brașov-Scheiu.

Atât petrecerea populară cât și concertul au reușit foarte bine. Din lipsă de spațiu, raportul amănunțit a trebuit să-l amânăm pentru mâine.

Ziua a doua.

Sosindu-ne raportul despre serbările zilei a doua numai în momentul din urmă (din

cauza comunicației medievale cu centrele mai îndepărtate din Ardeal, și acest raport îl vom publica numai în numărul de mâine.

Amintim că la înscrierea membrilor s'au înscris 18 membri noi, încasându-se peste 2000 de coroane.

Comitetul vechiu a fost reales între ovații furtunoase.

La ședința a doua a asistat și dl. Virgil Onițiu, directorul gimnaziului din Brașov, și dl. Dr. Iuliu Maniu, căruia pretutinderi i-s'au făcut ovații călduroase.

Congresul următor se va ținea la 1911 în Blaj, deodată cu congresul »Asociației«, care în anul viitor împlinește 50 de ani de existență.

Discursul împăratului Wilhelm.

— Corespondență din Berlin. —

Berlin, 27 August.

Poliloghia împărătească dela Königsberg, patria filozofului Kant, preocupă întreagă presa germană și e supusă unei critici severe care, uneori, trece chiar peste marginile unei polemici politice violente. Câteva ziare conservatoare, în frunte cu vechiul »Kreuzzeitung« (care două zile a tăcut), fac cei drept încercarea să salveze măcar *aparențele*, stăruind mai ales asupra părților patriotice ale discursurilor și scoțând în relief apelul împăratului la munca comună pentru promovarea intereselor imperiului și ale tuturor cetățenilor. Dar nici chiar aceste ziare nu tac încercarea de a apăra teoria monarhică, împrumutată din muzeele de concepții politice ale evului mediu, despre obârșia divină a regalității. Concepția că »regalitatea își are origina exclusiv în grația lui Dumnezeu și n'a fost conferită nici de parlamente, nici de popoare și națiuni« e în contradicție flagrantă cu concepțiile constituționale de astăzi.

Impăratul Wilhelm, care se socotește pe sine »*unealtă a Domnului*« și care disconsideră opiniile efemere ale zilei, nu va putea uita că imperiul german și coroana acestui imperiu sânt strâns legate de Reichstagul german. Amândouă s'au născut în același zi și una fără cealaltă abia poate fi închipuită. Imperiul german nu mai poate fi o simplă alianță de principii, cum a fost odinioară. La imperiul german sânt a se socoti și multele milioane de cetățeni cari contribuie cu avutul și sângele lor la înflorirea și consolidarea lui și nu pot să admită misticismul politic prin care un monarh, socotindu-se *unealtă a Domnului* vrea să nesocotiască parlamentul și voința popoarelor.

Fără îndoială, toastul dela Königsberg a fost un răspuns — de o energie și precizie netăgăduită — la adresa unor anumite evenimente și mișcări din vremile din urmă. A voit să fie un apel la elementele monarchice împotriva elementelor democratice și socialiste »*distrugetoare de stat*«.

A fost însă un apel nenorocit care va fi lipsit de efectul așteptat.

»Trebuie să ne exprimăm temerea — scrie organul partidului liberal »National-Zeitung« din

Berlin — că și această nouă manifestație politică personală a monarhului va avea tocmai efectul contrar celui așteptat. Înainte de toate trebuie să constatăm inoportunitatea de-a aduce acum în discuție teoria despre divinitatea regalității cu disconsiderarea momentelor constituționale. Împăratul se identifică cu teoria că regalitatea și-a luat obârșia înafară de stat și nu e răspundătoare nimănui în lume. Oricât de loial am fi, trebuie să arătăm cât de șubredă e această teorie care astăzi nu mai e admisă nici chiar de cei mai bizantini doctrinari și profesori ai dreptului constituțional».

Presa germană liberală condamnă, fără excepție, în termeni și mai aspri decât »National-Zeitung«, manifestul dela Königsberg și citează în chestia aceasta și păreriile fostului cancelar Bülow, care de pe tribuna Reichstagului a profesat concepția că »Nu mai trăim în vremea marelui Kurfürst și a marelui Rege, cari guvernau din camera lor. Monarhul modern nu mai e neatârător de opiniile și păreriile zilei, cu atât mai puțin se poate lipsi de colaborarea parlamentarului și a poporului, care, la alegeri, uneori știe să și exprime părerea și voința în mod energic.« »Berliner Tageblatt«, »Tägliche Rundschau«, »B. Zeit am Mittag«, »Lokal-Anzeiger« din Berlin, »Frankfurter Zeitung« și altele din provincie constată că a fost o zi nenorocoasă, iar toastul o »*comoră de fraze împrumutate din visteria evului mediu*«.

Organul social-democrat »Vorwärts«, firește, exploatează poliloghia dela Königsberg cu temei, numește concepția împăratului »*asiatică*« și cere convocarea Reichstagului. Organul social-democrat declară în același timp că social-democrații sânt republicani și și exprimă convingerea că toastul dela Königsberg va mai câștiga ideile republicane mii și mii de aderenți.

Fără îndoială, toastul acesta va fi obiect de discuție și în viitorul Reichstag, mai ales că a fost publicat și în Monitorul oficial și a primit astfel caracterul unor enunțări oficiale. Va fi însă obiect de discuție și până la convocarea Reichstagului, pentru că de pe acum se planuiește convocarea unei serii mai lungi de întruniri publice de protestare.

Un efect real al toastului s'a resimțit până acum la bursa din Berlin: cursul împrumutului german și a valorilor prusiace a scăzut cu doi 3 procente.

Un moment interesant prezintă păreriile presei din străinătate.

În opoziție cu presa germană, presa franceză și engleză socotește acest toast mai mult o încercare nenorocită de oratorie și nu recunoaște nici o importanță unor manifestații făcute în pahare. Cu toate aceste constatăm, că împăratul va eși din campania aceasta — umilit.

Toastul acesta va mai face valuri mari și va încă vreme îndelungată discutat, pentru că lumea nu se mai impacă cu misticismul monarhilor și crede mai mult vorbelor sobre ale regelui Frideric cel Mare: »*Regele e cel dintr-o țară și nu al statului*«.

Iunie

Numai trebuie să vă comandați mobile din Budapesta pentru că dela **Székely și Ré**

se capătă garnitură întreagă din lemn masiv pentru aranjarea dormitoarelor și constă din 2 dulapuri, 2 paturi, 2 dulapuri de noapte cu marmoră, 1 spălător cu marmoră și cu oglindă pentru suma de **360 coroane**.

Tot aceeași cu toalete în 3 părți **400 coroane**.

Mare economisire în spese de transport, pentru că întreaga garnitură se expediază franco conforma tocmelii separate, în oricare parte a Ardealului. Într-o zi la doriață prezentăm în persoană bogata noastră colecție de mostre și servim cu prospecte și cu deseme. — Să fim atenți la firmă!

O volnicie fără păreche în analele statelor civilizate.

— Advocat român ferecat de jandarmi. —

Sibiu, 27 August n.

Fiind Vineri, 26 l. c. — asentarea în Ocna-Sibului, un grup de 20—30 de feciori români s'a dus Joi, în 25, să se scalde în lacul verde, un lac lateral, necercetat de oaspeții băilor și fiind mai mult la dispoziția Ocnenilor, gratuit. După ce controlorul ungar, pus la lac ca să fie cu un căpătuit mai mult, nu le-a dat feciorilor haine de scaldă, feciorii au intrat în lac fără haine. La asta Ungurul a chemat jandarmeria. Un jandarm palmuind pe un fecior, s'a iscat o încăierare, al căreia rezultat a fost că jandarmul, înarmat numai cu sabia, a fost fugărit de feciori cu pietri.

Dintre feciori n'a fost prins în ziua aceea nici unul; au fost încuiați însă toți a doua zi imediat după asentare, la casa orașului.

Advocatul Dr. Nicolae Cristea, întâmplându-se să fie în coridorul primăriei tocmai pe când vrole jandarmeria să ducă pe feciori la casarmă să fie ascultați, a fost provocat să se ferească din cale. Cristea s'a ferit, retrăgându-se pe pragul unei uși laterale, jandarmul, un «firer» de origine română, cel cu tricolorul roșu galben-roșu, l-a provocat să se ducă și de acolo, la ceasce Cristea împotrindu-se a fost ferecat repede, înghesat și dus dimpreună cu feciorii deținuți, cari de altminteri nu erau legați, prin oraș, în amiaza mare, dela casa orașului până la casarma jandarmilor, unde a mai fost ținut câțva cu fiarele pe mână, a fost ascultat și escortat îrași — de astădată nelegat — la judecătorie de unde a fost eliberat.

Asta e starea faptică. Las, să reflecteze alții asupra acestui lucru ne mai auzit. Căci indignarea mi înțepenește mâna și mi oprește mintea.

X.

Din străinătate.

Serbările din Muntenegru. Ieri au avut loc serbările jubilarie ale Muntenegrului în fața domitorilor și a reprezentanților acestora, veniți să ia parte la proclamarea de regat care a avut loc în scupcină.

Serbările din Muntenegru însă nu sânt privite cu ochi buni în Serbia și ieri au avut loc pe străzile Belgradului mari manifestații contra Muntenegrului.

Serbările orașului.

Des de dimineață era mare fierbere în Cetinje, înaintea palatului se adunase lume imensă venită din toate părțile țării și aclama pe Nichita. Principele a mulțumit manifestațiilor pentru alipirea ce i arată. Tot înainte de amiază a primit apoi deputația garibaldiștilor și a ziaristilor Germani împreună cu celelalte deputații din țară și străinătate. La zece ore a avut loc inaugurarea noului palat al guvernului în fața moștenitorului de tron Danilo, a miniștrilor și a autorităților civile și militare.

La 11 ore a fost primită deputația ofițerilor la frunte cu ministrul de război, care a predat principelui o sabie frumoasă, cu mânerul încrustat cu nestemate. Pe urmă s'a așezat peatra fundamențială a clinicii de chirurgie care se clădește pe cheltulala reginei Italiei Elena, la care act a asistat familia regelui Italiei, marele duce Petru Nicolaevici, ducele și ducesa de Battenberg, princesa Elena a Serbiei și alte somități. Seara la șase ceasuri s'au început serbările, străzile au fost cucerite de muzici militare, întreg orașul era luminat a glorio. Pe dinaintea palatului s'a retras un conduct cu torțe și primarul orașului a salutat pe principe.

Manifestațiile din Belgrad.

În teatrul din Belgrad s'a predat ieri piesa «Tarina Balcanilor» datorită principelui Nichita. Abia s'a ridicat însă cortina și publicul dela galele a început să facă un zgomet infernal să

fluere și să hulduie. Manifestațiile au continuat cu toată intervenția autorităților și după lăsarea cortinei au urmat pe stradă.

Darul armatei.

După inaugurarea palatului principele a primit deputația armatei care i-a dat o sabie de oștenilor din Muntenegru la care a primit și o sabie de aur drept amintire a solemnității momentului. Nichita le-a mulțumit adânc impresionat și le-a sărutat pe doi soldați din detașamentul de onoare.

Proclamarea regatului.

Scupcina în ședința de ieri a propus unanim ridicarea țării la rangul de regat. Principele a primit proiectul și și-a luat numirea de regele Nicolae I al Muntenegrului. Guvernul a anunțat prietăr'o notă diplomatică reprezentanții puterilor despre aceste demersuri.

Conflictul dintre Vatican și Spania.

Din San Sebastiano se telegrafiază: Azi a primit ministrul de externe răspunsul Vaticanului la nota diplomatică a guvernului spaniol. Vaticanul înainte de toate critică atitudinea cabinetului spaniol manifestată în cursul discuției proiectului de lege despre congregații și și apără punctul propriu de vedere.

De altminteri Vaticanul stăruie în cererea sa de a se revoca măsurile luate împotriva congregațiilor. În cercurile diplomatice această stăruință e socotită numai ca formală și se crede că în curând conflictul se va aplană definitiv.

Bilbao, 28 August. Comitetul sindicatului muncitorilor și delegații din Madrid au ținut o conferință comună în care au hotărât cu 17 voturi contra alor 13 să nu se declare greva generală, pentru a nu veni într'ajutorul clericilor.

INFORMAȚIUNI.

A R A D, 29 August n. 1910.

— **Primejdia holerei.** Ziua de ieri și de azi a trecut fără ca primejdia holerei să se fi apropiat de noi. S'au ivit ce-i drept unele cazuri de îmbolnăviri suspecte, dar niciări nu s'a putut constata cu certitudine dacă e vorba de holera asiatică.

În Spandan, lângă Berlin, a murit ieri dimineața o femeie, care se îmbolnăvisese Sâmbătă, după ce mâncase carne. Analiza bacteriologică a fecaliilor nu s'a terminat încă.

În Viena nu s'a mai ivit nici un caz nou. Cei doi bolnavi cari zac în spital sânt mult mai bine.

În Budapesta s'a întâmplat azi la amiază o îmbolnăvire suspectă. O femeie a fost apucată, în tramvai de spasmuri și a căzut la pământ. Bolnava a fost dusă la spital, iar ceilalți călători și vagonul au fost desinfeciate.

— **Moartea lui Montegazza.** Din Spezia se telegrafiază că Paolo Mantegazza, renumitul fiziolog italian, a murit azi dimineață în vila sa din Santo-Terenzo.

Mantegazza s'a născut la 1831 la Monza. A studiat medicina, a făcut călătorii lungi de studii în străinătate, mergând și în India și America de sud. Prima sa lucrare «Fiziologia del piacere» l-a asigurat un loc de frunte între scriitori, desvăluind o adâncă cunoștință de oameni și a firii omenești.

— **Aerostația în armata României.** Din București ni se scrie: Ministerul de război a comandat în Germania un balon dirijabil tip «Parseval», pentru a l întrebuința la exercițiile de recunoaștere în caz de războiu.

Acest dirigeabil, de care vom avea ocazie să vorbim amănunțit, va fi recepționat în luna Februarie viitor și va fi adăpostit în marele hangar din parcul militar dela Cotroceni.

Sântem în măsură a ști că în același timp compania noastră de aerostație va fi înzestrată în curând cu un biplan model «H. Farman», pe care ministerul de război l-a cumpărat dela expoziția de aeroplane a aerodromului dela Kiti.

„D. general Crăiniceanu a proiectat în același scop să creeze la parcul militar de aerostație o școală militară de piloți cu aparat.

Lecțiuni.

francez, englez, aviațiune vor fi date de un pilot Kiti. Această notă curând de aerodromul dela care toate cercurile neste nu putea decât să bumare număr de ofițeri militari; ea oferă unui rul cu aeroplanul, lucru care de a învăța zborul ar necesita

— Catastrofa aviatorului Legagneux.

Aviatorul francez Legagneux care cu puțin timp în urmă fusese în Viena ca se producă un spectacol în fața publicului, a suferit o catastrofă care l-a costat viața. Asupra cazului primim următoarele știri: La meetingul aviatic de Sâmbăta trecută din Havre aviatorul Legagneux s'a prăbușit cu aparatul său dela o înălțime considerabilă, căzând în apropierea tribunelor. Aparatul s'a dat peste cap de câteva ori și isbindu se cu putere de pământ a îngropat pe aviator sub el. Legagneux a fost scos de supt dărănaturile aparatului trăgând de moarte.

— **Mihail Polyt în Cetinje.** Din Viena se anunță că fostul deputat naționalist Mihail Polyt, la invitarea specială a principelui Nichita a plecat la Cetinje pentru a lua parte la serbările încoronării. Această invitație se explică prin faptul că cu cincizeci de ani în urmă dl Polyt fusese secretarul principelui Danilo și puțin după asasinarea acestuia a plecat din Cetinje. Pe vremea aceea Nichita era moștenitor de tron și de atunci îl leagă o prietenie strânsă de fostul deputat Polyt.

— **Incendiul din expoziția universală a Beğlei.** Din Bruceles se telegrafiază: procuratura a încheiat ancheta în cauza incendiului dela expoziție și a sistat urmarea procedurii criminale, după ce s'a constatat că focul n'a fost pus, ci s'a iscat întâmplător în urma unei schinte electrice.

— **Semne bune din Bucovina.** Citim în «Patria» din Cernăuți: «După multă trudă și silință a unor Români cu suflet nobil și tare, au văzut Români din Vama visul lor realizat; au ajuns zile fericite să se întâlnească cu mare bucurie frățescă în lăcașul lor independent, în «Casa Națională». Casa, zidită și așezată în centrul satului, are clădirea necesară pentru banca raiffeisiană, cabinetul de lectură, o sală spațioasă pentru întruniri ocazionale, o odale pentru un meseriaș și pentru o prăvălie, care se va deschide în curând și care va trebui să adune în jurul ei pe toți Români de pe la cele 22 prăvălii iudevești din loc. Această casă care formează o cetate de apărare contra invasiunilor străine, au obținut-o Români pe cale de licitație cu prețul de 18.000 coroane, văzând cu satisfacție cum a trebuit să fugă fostul proprietar — un jdan — din ea.

Duminecă, în 7 August a. c, s'a făcut în deplină demnitate deschiderea «Casei naționale». Lipsind părintele paroh local și protopresviter districtul, N. Lomikoschi, s'a liturgisit un sobor de părintele Dumitru Brăileanu, din Frumosul, asistat de părintele local Tit Iluș, și de părintele Lupășeanu, din Vatra Dornei. Cântările corale le au executat frații Săhleanu. După liturghie, a vorbit părintele Brăileanu, cu verva sa cunoscută, poporenilor, la inimă și le-a stors lacrimi din ochi. După sfințirea în sobor a lăcașului național, a plecat părintele Brăileanu singur, în veșminte și cu crucea în mână, cu steagul comunei și tricolorul în frunte, încunjurat de mulțimea sâtenilor români spre «Sălpușii lui Vodă», un monument istoric, unde s'au făcut ceremoniile cuceririi și o panahiță în amintirea răposaților Voevozi, arătându-i se încă odată poporului cine au fost strămoșii noștri.

Din isprăvurile lui Burdia. Cetim în »Vocea Grăniței« din Caransebeș: Ca să vă convingeți fraților grăniceri cu câtă punctualitate și cu câtă grijă administrează Burdia averea voastră, și ca să vedeți cum păzește el moșia voastră, ascultați ce a cutezat să facă firma fabricii de lemn dela Balta sărată.

Această firmă, a cumpărat o anumită parte din pădurea dela Borlova. Se vede însă că firma, fiind prietenă bună cu Burdia, ba chiar și Burdia este acționar la firma aceea, deci s'a pus și a tăiat 180 lanțe de pădure, care nu l-a fost dată.

Un ceas, 180 lanță de pădure nu se tăie oricând și deci Burdia, căruia de nepădurea comu- adus la cunoștință, că firma lucreze, căci eram nițai, a tăcut și l-a lăsat pe seama lui, și el avea lipsă doar înaintea alegerii dela firmă, ca să ajungă la de sprijinul jidanului de averea grănicerilor, el deputat. Că și apoi pădurile lasă să le taie să fie de cine nu-l grănicer.

Oricând un biet grănicer se duce în pădure, să-și ia un car de lemne căzute și putrede, atunci codrenii — aceste stelnițe fără suflet — îndată îl arată spre a fi pedepsit bietul român, și apoi domnii forestieri, de abia așteaptă — ca vampirii — să croiască la pedepse, și apoi să-i vândă și perina de sub capul bietului român, pentru un car de lemne, aduse din moșia lui.

Când bietul român se duce în pădure, atunci asupra lui, ca duhurile necurate se năpustesc toți argații lui Burdia, — dar când jidanii dela Balta sărată taie 180 lanțe de pădure, atunci tac, atunci nu se află nici unul din banda stelnițelor, care să cprească a nu se fura moșia grănicerilor.

Acum după ce domnul Constantin Pepa, de nenumărate ori a făcut ațătare, s'a hotărât cu chiuu cu vai și Burdia, să le zică jidanilor ca să iasă din pădure și să nu mai taie.

Ei dar nu e de geaba jidanul-jidan, și or știut ei bine că Burdia nu prea cutează să-și arate albul dinților către ei, — și prin urmare, n'au voit să iasă din pădure, ei tăiau la pădure fără frică.

Obrăznicia firmei a mers până acolo, încât numai cu jandarmii i-au putut opri din pădure.

Intrebăm acum pe Burdia, cine va plăti prețul lemnelor tăiate din cele 180 lanțe de pădure?

Noi știm că firma este așa de mult datoare încât nici cu steauă în frunte dacă ar fi Burdia și cu toți executorii din Ungaria, și tot nu vor putea scoate paguba dela firmă.

Și ascultați fraților grăniceri, minunea minunelor!

După ce Burdia în sfârșit a fost silit de dl Const. Pepa, să oprească cu jandarmii firma de a mai tăia lemne, — tot acel Burdia să pune și tot acela le vinde pădurea dela Feneș.

Se zice că firma dela Balta sărată a dat mai mult pe pădure. Apoi nimic mai ușor decât a făgădui mult, și a da a patra parte din cât făgăduiești.

Burdia vinde pădurile acestei firme fără bani, și vezi Doamne prețul pădurilor îl întăbulează pe fabrica din Caransebeșul nou.

Ei dar Burdia știe bine, că pe fabrica aceea sânt barem vre-o două milioane întăbulate, — așa că firma l-a pădurea fără bani, lemnele le vinde apoi cu bani gata, și banii îi pune bine la buzunar, iar mâne poimâne când fabrica va fi ruinată și nu va fi bună de nimic, atunci se va vinde la licitație, și cele sânt întăbulate înaintea Comunității, vor căpăta ceva, iar comunitatea de avere va rămânea cu buzele umflate.

— Dragoste cu sila. Opera de maghiarizare a început să-și arate colții și în provinciile anecuate. Asociația ungurească din Sarajevo a înființat o școală primară pentru tinerimea de ambe sexe, care se va deschide cu întâi Septembrie, anul acesta. Limba de propunere a acestei școli e cea ungurească, facultativ însă instrucția se face și în limba croată, sîrbă și germană. Inscrierile sau început deja și pentru a înăimi pe cei naivi asociația ungurească oferă instrucția gratuită pe deasupra dă pe de geaba elevilor, cărți și revizite de școală. Cuminte apucătură și de sigur guvern-Bosnia ursec în cursul câtorva ani va avea și'n respectabil de trădători.

x Seminar de drept în Cluj. Căda Petöfi No. 18 (dela 1 Octomvrie în Căda Drák Ferencz). Pregătește pentru examene fundamentale și de stat. Imprumută cărțile noui pregătite. La cerere se trimite prospecte gratuit.

x Atragem atențiunea asupra anunțului Kincs Arthur împ. cea mai ieftină prăvălie de vestiminte. Timișoara-Fabric.

? : Dentist român în Arad. : ?
VIRGIL MUNTEAN
:: Szabadság-tér No. 3. ::

ECONOMIE.

Baza de cumpărări și etate din Budapesta

Budapesta, 20 August 1910.

Prețul scroalelor după 100 kgr. a fost următorul:

Orta nou	
De Tlea	20 K 10
Din conținutul Albet	20 „ —
De Peste	20 „ 40
Băntănesc	20 „ 60
De Săcra	20 „ 70
Secară de calitate I.	14 „ 30
Orza de nouă, calitate I.	12 „ 75
Orza de calitate I.	14 „ 95
Encursz	11 „ 35

BIBLIOGRAFII.

La librăria »Tribuna« se află de vânzare, + 10—20 fil. porto:

Conan Doyle. Din aventurile lui Sherlock Holmes.	—20
Catehismul familiei Musgrave	—20
Un post ciudat	—20
Societatea celor cu părul roșu	—20
Accea care l-a învins pe Sherlock Holmes	—20
Omorul din Valea Boscombe	—30

Culegere de diferite cântece cuprinzând: hore, doine, sârbe, cântece de petrecere, marșuri, serenade, cântece populare și diverse. Intocmită de Ioan I. Ciurcu à 70 fil.

Album în amintirea canonicului Augustin Bunea. Edat de clerici din seminarul Bunevestiri à 7 cor. + 30 fil. porto.

Amintiri dela »Junimea« din Iași. Vol. II de G. Panu à 3 cor. + 20 fil. porto.

La librăria »Tribuna« se află de vânzare:

Dr. Theol. Gheorghe Popovici, Cuvântări bisericești	3.—
Dr. Theol. Gheorghe Popovici, Uniunea românilor din Transilvania cu biserica romano-catolică supt împăratul Leopold I	2.50

Andrei Ghidiu și Iosif Bălan. Monografia orașului Caransebeș	3.—
Avram Corcea, Balade populare	1.60
Ziaristica bisericească la români, studiu istoric de Onisifor Ghibu	cor. 2.—

La fiecare carte rugăm a se mai adăuga 5—10—30—20 fileri pentru porto. poștal.

Limba nouilor cărți bisericești de Onisifor Ghibu	1.—
Ciocărlan, Inimă de mamă.	2.—
Speranță, Călătoriile lui Enache Colocș.	2.—
Em. Grigorovitz, Schitul Cerebului, povestire din trecutul Moldovei	1.—
Bacaloglu, Teatru.	1.—
Dulfu, Isprăvile lui Păcală	1.75
Lovinescu, Pași pe nisip, vol. I	2.—
» » » » » II	2.—
» » » » » De peste prag, dramă în 3 acte.	1.—

Oprescu, Higiena și economia populară, povestită de Moș Savu 1.—
Protopopescu, Mișcarea cooperativă. 2.50
T. Strătilescu, Educația fizică, intelectuală și morală. 2.50

Poșta Redacției.

T. M. Mulțămim pentru cele împărtășite. Nu sânteti unicul căruia l-a plăcut articolul »Educația religioasă a clasei noastre culte«.

Nicodim. Corespondența va apărea. Mulțămim pentru promisiune.

Posta Administrației.

Ilie Lucușia, Sebiș. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1910.

P. Popa, F. Oșorheiu. Astfel de inserate sau publicat de mult, noi nu se mai aducem aminte cine au fost.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

»Tribuna« institut tipografic, Nichin și cona

APA MINERALA SZTOJKAI LU-GOS CU ACID SALIN SZTOJKAI

apă minerală de Potaș contra răgușeli, tusei și guturailui Remediu special pentru boli de zahăr

Kardos Miklós, reprezentant și vânzător en gros pentru — ARAD. — Telefon: 647

Se găsete la firma Daniel Lajos	» 98
Dür Kocsárd	» 130
Éles Armin	» 44
Färber Lajos și fratele	» 311
Nagy Farkas	» 268
Fejér Gyula	» 75
Hoffmann Ottó	» 598
Criensfeld Ignátz și alți. De asemenea în orice cafenea și cârciumă mai bună.	

„Wällischhof“ sanatoriu

aranjat după sistemul Dr. Lahmann, cu toate întocmirile moderne ale terapiei fizicale și dietitice (1 oră și jum. depărta dela Viena) în regiune romantică și sănătoasă. Posta și telegraf:

Maria Enzensdorf (bei Wien)

Cu deslușiri și prospecte stă la dispoziție direcțiunea și medicul șef al stabilimentului

Dr. Marius Sturza.

Credit pe ipotecă, pe cambiaz și pentru oficianți mijlocește

Herzog Sándor

A R A D,

str. Weitzer János 15.

Telefon nr. 376.

PUBLICAȚIUNE.

Se aduce la cunoștința publicului românesc, cumcă realitățile nemeșești aparținătoare fostului domeniu Conte Latour de pe teritoriul comunelor Ususău (Hosszuszó) cu circa 1800. Chelmac (Kelmák) cu circa 1900 și Belotinț (Belotinc) cu 3500 jugăre catastrale; pământ arător, livezi, pădure și pășune, — sunt de vânzare. — Toate trei comunele sunt situate de partea stângă a Murășului în comitatul Timiș, cercul Lipova. Informațiuni detaliate dă Dl **Dr. Aurel Cioban**, avocat, Lipova (Lippa, Temes m.)

Căsătorie. Un tânăr meseriaș cu avere de 10.000 Cor. cu atelierul său propriu, brunet, simpatic și inteligent, caută cunoștința unei domnișoare, bine educată, tineră și frumoasă cu oarecare zestre. Doritoarele sunt a se adresa la administrația »Tribunei« subț »Urgent«.

2 eventual 3 băieți se primesc în cost și cuartir cinstit, cu preț moderat la o casă cinstită românească. A se adresa la administrație.

In magazinul de mașini de cusut și biciclete

Kalmár Mihály

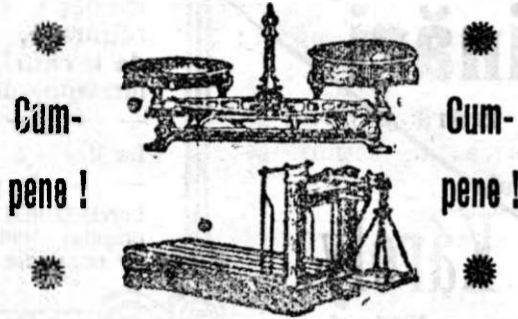
Cluj—Kolozsvar, Czertörd-u 56. se pot cumpăra orice mașini de cusut pentru gospodărie și industrie, deasemenea biciclete de plin echipate, plătind lunar, în rate avantaioase.

Commis

bine verzat în bransa băcăniei, cu praxă îndelungată și cunoștința limbilor română, germană și maghiară află aplicare cu 1 Octomvrie a. c. la »SEVERINEANA« societate comercială pe acții în Cașnsebeș.

In cunoștința proprietarilor de cumpene!
Am onoare să fac cunoscut on. public că am depus cu succes bun repararea industriaș și de metelurilor la școala astfel ca reparator calificat din Arad și repararea cumpenelor primese pentru reparația tot-felul de cumpene repararea cumpene cu brațe egale, în for.

de pară, — zecimală, — centimale și pentru trăsuri, precum și semnarea punctuală a podurilor de 20, 10, 5, 2, 1 — și 1/2 kg. și legalizare alor. — Ragând binevoitorul sprijin, sunt cu d. stimă:
LUDOVIC SIRBU lăcătar și măjer diplomat,
DÉVA, Laktanya-u: nr. 6.

Ilustrate cu motive românești și cu vederi din România ș. a. se pot căpăta la »Librăria Tribunei«.

Nou magazin de blănărie.

Am onoare a aduce la cunoștința stimatului public din loc și jur că, am deschis un magazin de specialitate, bine asortat, după cele mai moderne cerințe

în palatul contelui Nádasdy din Arad strada Forray.

Am în depozite: șaluri și blăni pentru femei, căciuli și manșoane, apoi pentru stradă și haine de călătorie etc. Primesc din a est ram orice lucrări noi și reparaturi, îngrijire pentru vară etc.

Scopul meu e să servesc on. clientele marfă și lucru bun, pe lângă prețurile cele mai moderate.

Cerind sprijinul on. public, semnez

cu distinsă stimă:
Kovács Géza blănar.

Cărți de școală

pentru anul 1910-11,

deasemenea

recvizite școlastice,

țuț cumpăra pe lângă preț moderate dela librarul:

Vértés József, Temesvár-Fabric, (va. palota).

Asudarea mânilor!
Asudarea picioarelor!
Asudarea subțioarelor!

Incetează în decurs de o oră dacă folosim:

„SUDORAN”-ul
a lui **MOLNÁR.**

Copiile epistolelor de recunoștință sunt autenticate de notarul public

Stim. dle farmacist! Medicamentul »SUDORAN« comandat dela Dia, vă mărturisesc, e bun și mi-a folosit. Primiți mulțămitele mele. Cu stimă. Cont. S. P.

On. d. Molnár János, farmacie la »Duhul sfânt« Szombathely. Nu pot întrelăsa ca să nu vă fie cunoscut, că medicamentul d-tale »SUDORAN« contra asudării picioarelor și subțioarelor are efect surprinzător și e nevătămător și cu conștiința liniștită îl recomand oricui. Cu stimă Sz. M. căp. inretr., R.

St. Die! Din »SUDORAN«, leac contra asudării picioarelor, mânelor și subsuori am procurat încă pentru 3 persoane, și întrebându-l despre rezultat, l-au lădat foarte. Cu stimă A. S. învățător, Gy.

St. Die apothecar Molnár! Răspunzând la cartea d-tale, am cea mai mare recunoștință pentru »SUDORANUL« d-tale Pentru că și eu am suferit în mare măsură de asudoarea picioarelor și după două massage mi-a trecut de tot. Am mântuit și alții mulți cu productul d-tale și te rog să-mi mai trimiți 2 sticlute — și acestea pentru alții. Am rămas cu stimă G. K. ospătar S.

St. Die apothecar! Am primit »SUDORANUL« comandat, contra asudării de picioare, mâni și subsuori. Credemă, că cine-l folosește după receta prescrișă, îl află de neprețuit Cu stimă F. E. coafăr, F.

Așa zisul »SUDORANUL« contra asudării de picioare, mâni subsuori, pregătit de d-voastră, are un efect atât de excelent și sigur, că cu cea mai bună conștiință îl pot recomanda nu numai celor din patrie ci și străinătății, întrucât »SUDORANUL« întrece mult toate fabricatele străine, de cari m'am folosit până acum. Iți datorez mulțămită, că m'am scăpat de boala neplăcută, Salut R. A. învățător A.

Se poate comanda la pregătitorul:

Molnár János, apotecar în Szombathely.

Prețul unul flacon 1 cor. 30 fl.

dacă se trimite suma înainte, porto-franco.

Numai »SUDORAN« prov. cu marcă să se primească.

Báró Kemény József. Fabrică de mașini „HUNGARIA” societate comandită Déva.

Pregătește și ține în depozit:

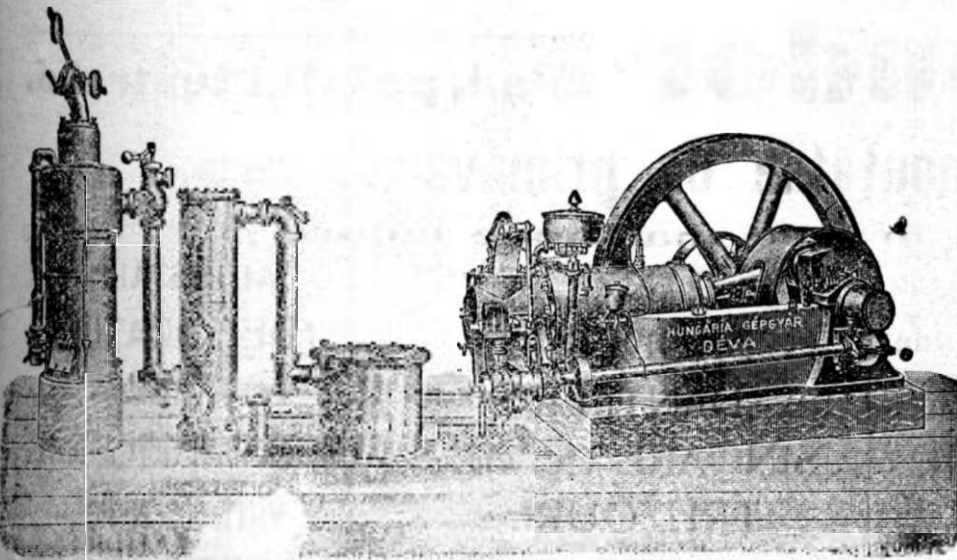
Tot-felul de mașini economice.

Garnituri de motoare cu benzin și ulei pentru triletrat, în toată mărimea. Tot-felul de motoare stabile și mașini cu aburi de 1 cal putere și până la 500.

Plănuirea de stabilimente pentru lumină electrică și pentru putere transpunătoare, instalarea castelelor și economiilor cu lumină electrică. Plănuirea și construirea de mori pentru urluit, măcinat și cherestrăe. Apaducte și fântâni.

Recomandă fabrica sa aranjată modern cu deosebire pentru repararea a tot-felul de mașini economice și a altor mașini și automobile. — Specialități: instalarea de camere răcoritoare, stabilimente pentru fabricarea de ghiață, lăptării și fabrica de cașuri și repararea canelor.

Stațiuni de automobile.

Să nu se ia nime

după reclamele sgomotoase și înainte de ce și-ar cumpăra ghetele de trebuință să cerceteze magazinul de

Încălțăminte

pentru bărbați femei și copii
Asociației pantofarilor din Arad
(Czipészek term. szövetkezete)
Szabadság-tér No. 14, nă-
să găsească ghete lucrate ale pe
iestri și calfele din mai ieftine.
lângă prețurile

Cea mai ieftină sursă pentru
cumpărat

Săpunuri

pentru gospodărie, pu-
nuri de toaletă, sifru spălat.
și orice articole

Lăminări

stearină și ceară pentru
biserici; e fabrica de săpun
a lui

Lorencz Károly,
Arad, Str. Furray p. Nádasy.

— Telefon pentru oraș și comitat Nr. 318. —

Atelierul special de reparat
al renumitei firme:

Schmerek E.

— Temesvár-Jószefváros, Bonnáz u. 14. —

Primește tot felul de reparări și transformarea mo-
toarelor cu benzin, gaz și ulei brut, absorbitoare
de gaz, locomobile cu benzin și ulei brut și Arla-
puri p. trierată. Bastimente cu benzin, pompe-motor.
Mașină de fabricat ghiță. Montări specialiste de
mori cu prețuri moderate, precum și reparări de
automobile, bastimente și biciclete-motor. Depozit
de articii tehnici. Fișile magnetice. Unsoari. Material
de condensare. Arzătoare cu acetilen. Materi
pentru instalări cu electricitate. Cereți catalog de
prețuri și prospect gratuit. — Serviciu conștiințios
— Telefon pentru oraș și comitat Nrul 318. —

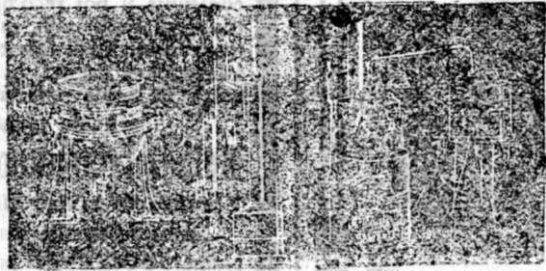
ALBERT LINDENFELD

hărăgar, Hodmezővásárhely, Toldi-u 91.

Se recomandă pentru orice lucrări în acest ram, atât noi
cât și reparaturi ca, cazane pentru fert rachiu, aran-
jamente pentru fabrici de spirt, căldări de spălat, turnă-
toare de alamă,

țigăi, paturi com-
pestre, pive și in-
stalații de apa-
ducte pe lângă
prețuri conven.

: Cumpăr aramă
nefolosibilă pen-
tru prețuri mari.

AURITOR!

GYÖRY JÁNOS,

auritor de saloane și biserici

Oradea-mare — Nagyvárad, Rákoczi-ut nr. 7.

Primește spre executare, conform planului, aurire și
reparare, iconostase, altare, s. mormânt, acoperiș
de turnuri, aranjamente bisericești apoi pregătirea tuturor
lucrărilor de brânșă aceasta precum și repararea și vop-
— — — sirea de nou a monumentelor. — — —

La dorință pregătesc prospect; pentru vederea lucrărilor
— — în provincă merg pe speșele mele proprii. — —

Lucrările mai însemnate ce am executat până acum: Casa nouă a
orașului Oradea-mare, palatul episcopesc greco-catolic, biserica «Frați-
lor noi» din Olaszi, palatul episcopesc rom.-cat.; biserica cat. gr.-or.

Ghetele cumpărate la mine le repar

gratuit!

Cel mai ieftine și mai bune

ghete,
pălării

și articole de modă,

le cumpărăm

la Korányi

Arad, Piața Libertății Nr. 3.
(fostul local Winternitz.)

Depozitul exclusiv al renumitelor ghete
anatomice Moskovits. Multele avan-
taje ale acestora: prețuri extra con-
curență, nu-și pierd forma, merselastic.
Purtare plăcută, indispensabile pentru picioare
bolnave. Inceată asudatul picioarelor!
Vă rog să vă convingeți. Priviți vitrinele
în interesul d-voastră.

Hoffmann Sándor Arad, palatul teatrului.

— Au sosit toate noutățile de primăvară: —

Materii admirabile în cele mai noue culori.

POSTAVURI
pentru talii.

DELINURI.

ȘALURI.

ROCHII de desupt.

CIORAPI

mai iefteni ca ori-unde

CONFECȚIUNI

pentru femei și fete.

ALBITURI.

PANZE.

BRODERII.

DANTELE.

ȘINOARE etc. etc.

TRUSOURI.

ADJUSTĂRI

(DECORAȚII)

pentru haine.

Rog să binevoiti a privi
vitrinele mele.

Frații Burza

Nr. telefonului 604.

Cea mai mare firmă română

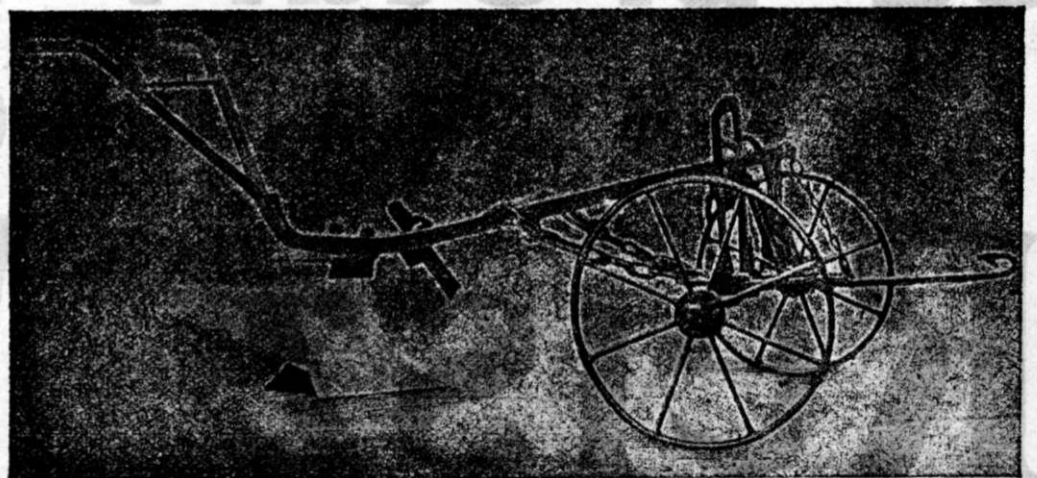
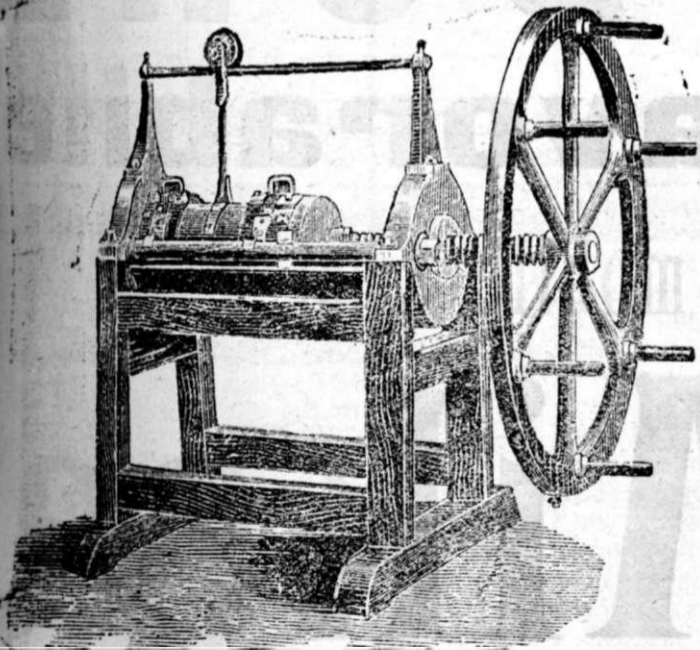
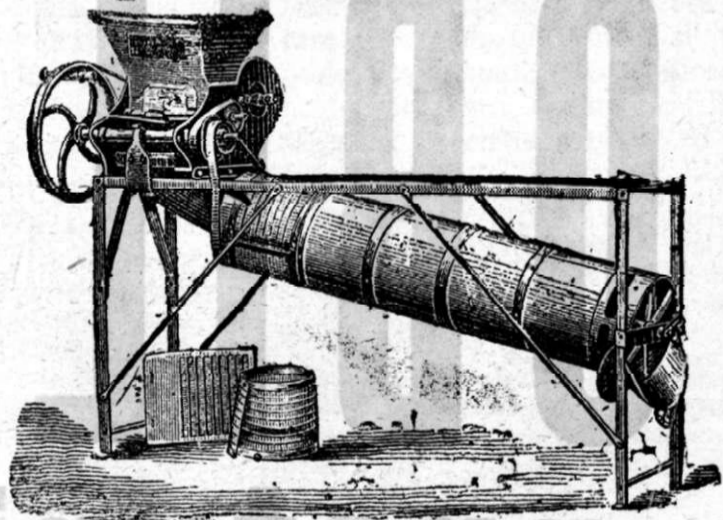
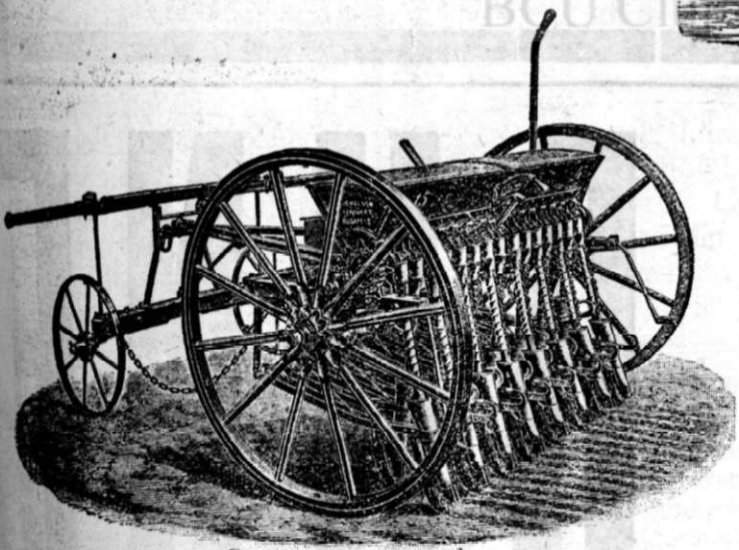
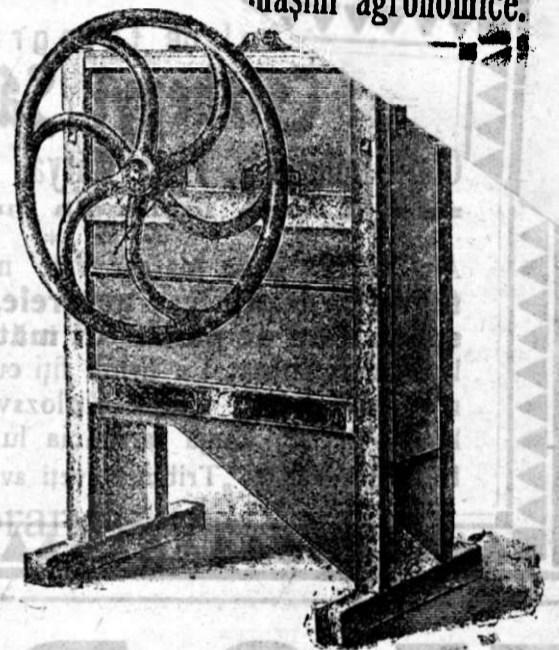
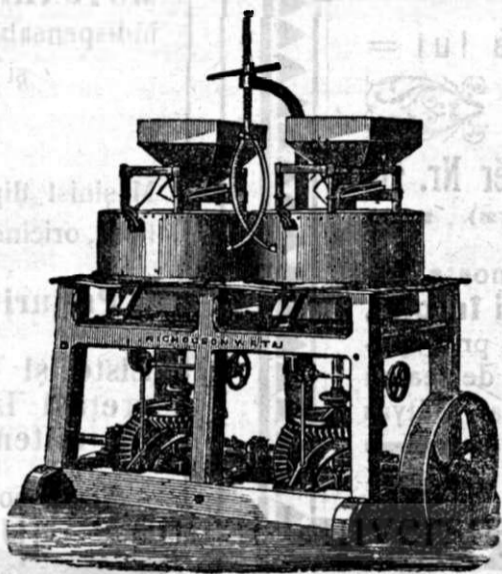
de mașini agricole din Ungaria.

Arad, Boros Béni-ter 1.

Recomandă magazinul lor bogat asortat de ferării, arn. și tot-felul de mașini agricole cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate. Catalog trimitem gratuit.

Agentura generală a fabricii de mașini Nicholson din Budapesta pentru garnituri de treerat și

mașini agronomice.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucurosi, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre.

== Mare asortiment de osii Steier și originale Winter. ==

NAGY JÓZSEF, sculptor.

Fabrică cu instalații electrice pentru automobile de marmor, granit, sienit, Brasso. mor de labrador. — Braso

primește orice lucrări de sculptură, precum și pietre sepulcrale, monumente, mauzolee din orice fel de piatră, neturi moderate.

Atelierul de fotografiat a lui =

Csizhegyi Sándor

Cluj—Kolozsvar, Piața Mátyás király-tér Nr. 26.
(Lângă farmacia lui Hintz).

Aici se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii, deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități pe pânze ori mătase cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă n'o confundați, Cluj—Kolozsvar, piața Mátyás király-tér 26, lângă farmacia lui Hintz.
Referindu-vă la „Tribuna” veți avea favor în prețuri.

Societate pe acțiuni pentru aparate și mașini industriale. Müszaki és gépipari részvénytársaság.

Budapesta, VII., Vörösmarty-u. 19/b.

Recomandă:

MOTOARE de olei brut MOTOARE CU BENZINA cea mai sigură și mai ieftină cu acumulator și regulator putere motorică. precisat.

Locomobile cu olei și benzină.

Mașini agronomice.

MOTOARE INDUSTRIALE INSTALAȚII DE GAZ indispensabile pentru meseriași cheltuială la cias 1 1/2 - 2 1/2 și agronomi. bani.

Instalații de mori.

Mașinist diplomat nu e de Se poate instala ori unde lipsă, oricine le poate manua. focul e exclus

Prețuri și condițiuni de plătire convenabile.

Liste și prospecte de Comandele din provincie prețuri la dorință trimitem gratuit. se execută prompt și cu cea mai mare punctualitate.

Toate comanda sunt a se adresa la firma de mai sus.

MOBILE BUNE

cu prețuri favorabile

se găsesc în fabrica de mobile a lui

Reisz Miksa

Békéscsaba. în Nagyvárad

Sas-utca Nr. 7.